

**The Project Gutenberg eBook of Dunamelléki eredeti népmesék (2. kötet), by
László Merényi**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Dunamelléki eredeti népmesék (2. kötet)

Author: László Merényi

Release date: February 1, 2012 [EBook #38744]
Most recently updated: January 8, 2021

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DUNAMELLÉKI EREDETI NÉPMESÉK (2. KÖTET) ***

DUNAMELLÉKI EREDETI NÉPMESÉK.

**DUNAMELLÉKI
EREDETI
NÉPMESÉK.**

**ÖSSZEGYÜJTÖTTE
MERÉNYI LÁSZLÓ.**

II. KÖTET.

**PEST.
KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.
MDCCCLXIV.**

Pest, 1864. Nyomatott Landerer és Heckenastnál.

A SÜNDISZNÓ.

Holt volt, hol nem volt, elég az hozzá, volt egyszer egy kalmár, meg egy király és egy szegény ember.

Itt a kalmár kimegyen az erdőre vadászni. Csak mén, csak mendegél, egyszer uramfia olyan sűrűségben lelte magát, hogy sem eget, sem földet nem látott, csak mint a vak tapogatózott. Itt lelkem teremtette a kalmár akár jobbfelé akár balfelé próbált kiszabadulni a nagy vadon erdőből, csak azt nyerte vele, hogy annál sűrűbb helyre jutott. Már öt napja annak, hogy étlen-szomjan a nagy vadon sűrű erdőben bolyongott szabadulás nélkül s ekkor a kalmár emigy kiáltott fel:

-5-

-6-

-7-

- Istenem! ha engemet valaki ebből a sűrűségből az igaz útra vezetne: annak adnám három leányom legszebbikét, nászajándékkul pedig három zsák pénzt mérnék ki.

-8-

- Majd kivezetlek én, szólalt meg valaki mellette.

A kalmár jobbra balra tekint, néz, de egy árva lelket sem látott.

- No csak ne tekintgess, szólalt meg az a bizonyos újra, hanem ide nézz a lábad alá.

A kalmár csak ekkor tekintett maga elé, hát látja, hogy a lába alatt egy kis sündisznó fekszik s az intézett hozzá szót és mondást.

- No ha kivezetsz, szolt a kalmár, neked is odadom legszebbik leányomat s azonfelül menyasszonyajándékkul három zsák pénzt mérek ki. Az egyik zsákban lesz arany, a másikban ezüst, a harmadikban pedig rézpénz.

A sündisznó aztán előlment, a kalmár pedig utána, így aztán csakhamar kiértek a nagy vadon erdőből. A sündisznó aztán visszament az erdőbe, a kalmár pedig hazafelé fordította a szekere rudját.

No jól van, ez abban maradt. - Itt a király is kimegyen az erdőre vadászni. Ő is azonképen járt mint a kalmár; ő is eltévedt a nagy vadon erdőben. Megyen a király jobbra balra, mindenfelé próbál szabadulni, de csak azt nyerte vele, hogy annál sűrűbb, annál sötétebb helyre ért. Ő is már öt nap óta bolyongott étlen szomjan a sűrűségben, hatodikra kelve emigy fakadt ki a király:

-9-

- Istenem! ha engemet valaki ebből a sűrűségből kivezérelne, lenne bár az egy féreg is, mégis odadnám neki három közül a legszebbik leányomat, menyasszonyhozományul pedig három kocsi pénzt mérnék ki.

- Majd kivezetlek én, szólalt meg mellette valaki.

A király hol jobbra hol balra tekintett, de egy árva lelket sem látott.

- Mit tekintgatsz, ide nézz a lábad alá, itt vagyok.

A király csak ekkor nézett a lába alá, hát látja, hogy ott egy kis sündisznó hentereg s az szólította meg.

- No sündisznó, ha kivezetsz, neked is odadom legszebbik leányomat s azonfelül menyasszonyajándékkul a három kocsi pénzt. Az egyik kocsin lesz arany, a másikon ezüst, a harmadikon pedig rézpénz.

A sündisznó aztán előlment, a király pedig utána s így aztán csakhamar kiértek a nagy vadon erdőből. A sündisznó aztán visszament a maga helyére, a király pedig szerencsésen haza jutott.

-10-

No jól van, ez abban maradt. - Itt a szegény ember is kimegyen az erdőre száraz galyért. Ő is azonképen járt mint a kalmár s a király; ő is eltévedt a nagy sűrűségben; úgy annyira, hogy már étlen-szomjan öt napig bolyongott a nagy vadon erdőben szabadulás nélkül; mert ha akár jobbfelé, akár balfelé próbálta is a szabadulást, csak azt nyerte vele, hogy annál nagyobb sűrűségbe jutott.

- Istenem! kiáltott fel végre a szegény, küldj egy szabadítót. Ha az engemet kivezetne ebből a sűrűségből, minthogy nekem se aranyom se ezüstöm, csak a két kezem: azt fiammá fogadnám s úgy bánnék vele mint tulajdon magzatommal.

- No apám-uram, majd kivezetem én, csak utánam jöjjön.

- De hát hol vagy, édes fiam?

- Itt vagyok a lába alatt, csak ide nézzen apám-uram!

A szegény ember csak ekkor tekintett a lába alá, hát látja, hogy ott egy kis sündisznó hentereg.

-11-

- No édes fiam, hát csak vezess ki, én megtartom ígéretemet.

A sündisznó aztán előlment, a szegény ember pedig utána, s így csakhamar kiértek a nagy vadon erdőből. A sündisznó aztán visszament a maga helyére, a szegény ember pedig hazafelé bandúkolt s szerencsésen haza is ért.

No jól van, ez abban maradt. Itt egyszer azonban úgy lefekvés után koczogtatnak a szegény ember ajtaján.

- Apám-uram, keljen kend fel, nyissa ki az ajtót.

A szegény ember, ki úgy a kemenczepánkon feküdt, csak hallgatja, hogy zörgetnek az ajtón.

- Apám-uram, keljen kend fel, nyissa ki az ajtót!

A szegény ember csak hallgatja, csak hallgatja, hogy vajjon ki zörget az ajtón s kicsoda mondhatja azt neki: „apám-uram, keljen kend fel, nyissa ki az ajtót” - mikor neki soha világeletemben egy fia gyermeke sem volt s a feleségét meddőséggel, magtalansággal verte meg az isten?!

De harmadszor is csak hallatszik:

-12-

- Apám-uram, keljen fel kend, nyissa ki az ajtót!

A szegény ember se veszi a dolgot tréfára, föl kel a kemenczepánkról, kinyitja az ajtót, hát uram fia! ki jön be rajta, senki egyéb mint a kis sündisznó.

- Adjon isten jó estvét apám-uramnak, anyám-asszonynak mint közönségesen.

- Fogadj isten édes fiam, hát megjöttél?

- Meg biz én, a mint láthatja apám-uram, de nagyon elfáradtam, azért költse fel anyámasszonyt, hogy vesse meg nekem az ágyat a kamrában.

Mit volt mit tenni a szegény embernek, felköltötte a feleségét, ki aztán a kamrában fölvetette a tornyos nyoszolyát és a sündisznó bele feküdt. Reggelre kelve a szegény ember meg a felesége leültek fölöstökömlni, de fogadott fiukról sem akartak megfeledkezni, mert annak is adtak a tűzlócza alá fatálban azt a mit ettek; de a sündisznó hozzá sem nyult.

- Hát édes fiam, kérdé a szegény ember mért nem eszel?

- Azért nem eszem, apám-uram, mert nem illik fogadott fiúval úgy bánni mint valami árvával; mert nem illik nekem fatálból tűzlócza alá külön enni adni, hanem szépen az asztal mellé ültetni, czintányért tenni elébem s arra merni az ételt.

-13-

Mit volt mit tenni a szegény embernek, a sündisznót odaültette maga mellé, czintányért tett elébe, arra ételt mertek s a sündisznó aztán ott evett együtt velük egy asztalnál egy tálból egy ételt.

Mikor vége volt a fölöstökömlnek, a sündisznó csak megszólal illetéknépen:

- Ugy-e apám-uram, van kendnek két darab csizmadia-tallérja?

- Van édes fiam, van.

- Ugy-e apám-uram, azt sóra-fára takargatják?

- Arra fiam, arra.

- De nem azt mondom én apám-uramnak, hanem azt, adják ide nekem azt a négy garast kölcsön, majd visszafizetem én azt kigyelmeteknek ezerszeresen, sóval-fával most ne sokat gondoljanak. Hanem kend apám-uram menjen ki a piacra, ide meg ide, ott árul egy vén asszony egy fekete kakast. Vegye kend azt meg tőle. Ha egy kispénzre tartja, kettőt adjon érte; mert az lesz majd az én paripám. Mikor a kakast két áron megvette, itt meg itt lakik egy szíjgyártó, menjen be hozzá, ott van a szegletben egy hányt-vetett, ringyes-rongyos nyeregszerszám, vegye kend azt meg nekem. De annak is két árát adja; ha egy kis pénzre tartja, kettőt adjon érte.

-14-

Mit volt mit tenni a szegény embernek, a szűrét a nyakába galyabította, a két csizmadiatallért zsebre tette, elment a piacra s a fekete kakast és a hányt-vetett nyeregszerszámot két áron megvette egyszer-egyszer két kis pénzért.

A sündisznó aztán felkantározta a fekete kakast a hányt-vetett szerszámmal, majd ráült s beállított annak a gazdag kalmárnak az udvarára, kit ő a nagy vadon erdőből kivezetett.

Koczogtat az ajtón s bekiált rajta:

- Hej, apósom, ereszs be, nyissd ki az ajtót!

A gazdag kalmár nagy álmélkodva kinyitja az ajtót, hát ki jön be rajta, senki egyéb mint a mi sündisznónk a fekete kakas paripán.

- Hallod-e te gazdag kalmár, kezdé beszédét a sündisznó, tudod-e mit ígértél, midőn a nagy vadon erdőből kivezettelek; tudod-e, hogy nekem ígérted három leányod legszebbikét és ezenfelül három zsák pénzt? Most tehát a leányért meg a pénzért jöttem.

-15-

Mit volt mit tenni a gazdag kalmárnak - szájából s...t nem csinálhatott - mindhárom leányát behítta a fehér szobába s aztán a sündisznóhoz fordult, mondván:

- No, válaszs a három közül, azt, a melyik szemednek, szádnak és szivednek tetszik!

A sündisznó a középső kalmár-kisasszonyt választotta, mert ez volt a legeslegszebb mind a három között. A kalmár aztán a három zsák pénzt is kimérte. Az egyikben, mint mondá, volt arany, a másikban ezüst, a harmadikban rézpénz. Aztán a kalmár mind a kisasszonyt, mind a három zsák pénzt felrakatta a hintóba, melybe négy lovat fogatott s útnak eresztette legszebbik leányát a sündisznóval.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer a sündisznó, ki úgy a hintó mellett paripázott a fekete kakason, odamegyen a hintóhoz, betekint az ablakon, hát látja, hogy a menyasszony könyezik.

- Mit sirsz, mit rísz szivem szép szerelme? kérdé a sündisznó a leányt.

-16-

- Hogyne sirnék, hogyne rínék, mikor az isten oly rút állattal vert meg, mint te vagy; mert azt sem tudom, ember vagy-e, állat vagy-e?!

- Ha csak az a bajod szivem szép szerelme, azon könnyen segítünk: a három zsák pénzt megtartom magamnak, téged pedig szépen visszaküldlek urad-atyádhoz; mert látom, hogy te nem

nekem való vagy.

Ugy is lett. – A sündisznó a három zsák pénzt megtartotta magának, a szép kalmár-kisasszonyt pedig visszaküldte ura-atyjához. A sündisznó aztán a három zsák pénzt hazavitte a szegény embernek, kiből aztán olyan gazdag ember lett, hogy nem hiszem, hogy hét faluban párját lehetett volna találni.

Itt a sündisznó újra mit, mit nem cselekszik, kapja a lelkét, felkantározta a fekete kakast, ráült s aztán beállított a király színe elébe, kihez szót szolt illetéknépen:

– Hallod-e te király! emlékszel-e még arra, midőn a nagy vadon erdőből kivezettelek, midőn azt a fogadást tetted előttem, hogyha az igaz utat megmutatom: három leányod legszebbikét nekem adod s azonfelül három kocsit rakatsz meg arannyal, ezüsttel és rézpénzzel? Most itt vagyok, hogy váltsd be ígéretedet.

Mit volt mit tenni a királynak – szájából s....t nem csinálhatott – mind a három leányát behívatta a fehér szobába s aztán azt mondja nekik:

– Édes leányaim! én egy fogadást tettem, már mint azt la, hogy hármatok közül egyiket e sündisznónak adom feleségül. Azért ígertem pedig egyiteket oda, mert egy nagy vadon erdőből, a melyben már öt napon étlen-szomjan bolyongtam, e sündisznó vezetett ki: így megszabadított a bizonyos haláltól. Azért szóljatok kedves leányaim, hogy melyiteknek volna kedve hozzá feleségül menni?

A nagyobbik királykisasszony elfordult, a középső szintén, csak a legkisebb és legszebb királykisasszony szólalt meg illetéknépen:

– Ha már fölséges királyatyám olyatén fogadást tett: elmegyek én hozzá... Legyen meg isten akaratja, ha már ilyen férjet rendelt a számomra.

– Te vagy nekem legkedvesebb, legjobb leányom, szolt a király s azzal a legkisebb királykisasszonyt össze-vissza csókolta.

A király aztán kimérette a három kocsit pénzt, a királykisasszonyt pedig üveges-aranyos hintóba ültette s nagy hálálgatások, keserves könyhullatások között utnak eresztette a sündisznóval, ki a fekete kakason a hintó mellett lovagolt.

Csak mennek, csak mendegélnek hetedhét ország ellen, egyszer a sündisznó oda lovagolt az üveges-aranyos hintó mellé, kinyitja az ajtaját, betekint rajta, hát látja, hogy a királykisasszony nem hogy sirna, hanem a legjobb piros kedvében van.

– Ehj, szivem szép szerelme, szolt a királykisasszony, minek lovagolsz te azon a fekete kakason, jer inkább ülj ide mellém a bársony vánkusra!

– De hát nem félsz tőlem?

– Már hogy félnék!

– Nem is undorodol?

– Már hogy undorodnék; ha az isten nekem rendelt, úgy az enyémnek kell lenned.

– Te vagy nekem, szolt a sündisznó, egyetlen egy legkedvesebb feleségem! S ezzel a sündisznó megrázkódott s tüstént azon szempillantásban olyan gyöngy-adta gyönyörves 24 éves királyfivá változott, hogy azt nyelv ki se mondhatja! de hogy is ne! aranyhaja, aranyszája és abban aranyfoga volt! a fekete kakas pedig szintén megrázkódott háromszor s olyan aranyszőrű tatósparipává változott, hogy csak párját kellett volna keresni! A tódozott-fódozott, hányt-vetett nyeregzserszámból pedig olyan aranyos szerszám lett, melyen még a legutolsó csatt is aranyból volt.

A királyfi aztán az ország legszebb tájékát kiszemelte, annak a kellős közepén megállván, egyet gondolt s tüstént abban a szempillantásban előállott egy réztetejű, kakaslábon forgó márványpalota, abban mindenféle különbnél különb, szebbnél szebb aranyos bútorok valának; minden, de minden a tükörtől kezdve le egész a főzőkanálig. Ebbe a gyöngyadta palotába szállította be aztán a királyfi szép aranyos madarát, a szép királykisasszonyt, hol aztán mint a madár a fészkében szép csendesen éldegéltek.

Mikor a három kalmár és a két idős királykisasszony meghallották a legkisebb királykisasszony szerencsését, hogy az milyen jól ment férjhez: búbánatukban egyik a kútba ugrott, a másik a kenderáztatóban ölte el magát, a harmadikat a Tiszából fogták ki s így sorba mind a négy leány gonoszul veszett, csak a kalmár középső leánya fente erősen a fogát a királykisasszonyra, ki erős kegyetlenül föltette magában, hogy megkeseríti annak élte boldogságát, már mint a mi királykisasszonyunknak. Ezért vénasszonyképen elment oda szolgálatot keresni. Ép jókor járt az ördög-adta, (mert jót csak nem mondhatok róla,) mert a királykisasszony ép terhes állapotban volt, pedig a férjének ép háborúba kellett mennie; mert a burkus király hadat üzent neki.

Itt a vén asszonyképen felöltözött kalmárkisasszonyt megfogadták a királyasszony mellé szárazdajkáknak.

Mint mondám, a királyfinak el kellett menni a háborúba, a várandós királyné a vénasszonyképebe fölöltözött kalmárkisasszony gondviselése alatt maradt, pedig akár a macskára

bizták volna a tejfeles fazekat, akár erre a pokolpozdorjára a várandós királynét; mert a királyné alig hogy elszülte az isten adta egy pár cselédet, a nagy fájdalom miatt elájult, a vénasszony kosárba pakolta azt az ártatlan portékát és az erdőben egy bizonyos fa alatt letette.

-21-

A vén asszony aztán ízibe visszazaladt a királynéhez, ki már ekkor felocsúdott nagy fájdalomából és kérte a szárazdajkát, hogy adja oda a magzatait, hogy hagy ölelje és hagy csókolja meg; de erre az csak ezt felelte:

- Felsőges királyné! mi türes-tagadás, zsákban macskát nem szoktam árulni, felséged két idétlen, szőrös állatformát szült: azért biz azokat, nehogy még megijedjen a látásán, belevetettem a folyó vízbe.

Az egy pár cselédke aludt szép csendesen a fa alatt. Itt egyszer nagy zörgés között előtör a sűrűből egy fehér szarvas, mely egyenesen mintha küldték volna, a kosárnak tartott és azt fülénél fogva a szarvára akasztotta s azzal a fehér szarvas eltűnt a sűrűségben. Megyen mendegél a szarvas, egyszer egy patak partjához ért, hol háromszor elbódította magát, erre, mint a varázslat, előtte termelt az erdők leánya, ki a kosarat levette a szarváról, megnézte, hogy mi van benne és nagy örömmel lelkendezve beszaladt a maga palotájába.

Már hét esztendő óta volt az egy pár cseléd az erdők leányánál, ki őket mint tulajdon magzatjait szépen fölnevelte.

-22-

Itt lelkiem teremtette mi történik a dologból, nem egyéb a semminél, egyszer az erdők leánya a kis leányt vizért küldte egy zöld korszóval; de erős kegyetlenül ráfordult, hogy jól vigyázzon, nehogy eltörje a korszót.

A kis leány sem hagyta ezt kétszer mondatni magának, mert engedelmes és szófogadó volt, kezébe kapta a zöld korszót s ízibe a kútnál termelt. Hogy odaért, hát látja, hogy egy kis aranyos madárka ott repdes a kút körül. Ez mint gyermek szerette volna megfogni az aranyos madarat, ezért a kezében levő korszóval mindaddig hadonászott, míg egyszer csak azon vette észre magát, hogy csak a füle maradt a kezében. Megijedt a kis leány, sirva fakadt s leült a kút kávjára s ott sirdogált.

Az erdők leánya csak várja, hogy mikor jön már meg a kis leány, csak várja, de biz azt nem győzte eléggé várni, azért a másik korszóval a kis fiút küldte utána azon erős kegyetlen meghagyással, hogy jól vigyázzanak, nehogy még ezt is eltörjék. A kis fiú szinte azonképen járt, mert ez is, mint afféle gyermek, alighogy meglátta az aranyos madarat, le akarta ütni a korszóval s ez is mindaddig hadonászott, míg a füle maradt a kezében. Ez is sirva fakadt, leült a huga mellé s ott sirdogáltak kettecskén a kút mellett.

-23-

Itt lelkiem teremtette az aranyos madár megszánta az egy pár cselédkét s azt kérdé tőle:

- Mit sírtok, mit rítok szép gyermekek?

- Oh szép madár, felelt a kis fiú, mint a kinek több esze volt, már hogyne sirnánk, hogyne rínánk, mikor verést kapunk azért, a miért eltörtük a zöld korszókat, megver tubus szülénk.

- Hohó gyermekeim! nem tubus szülétek az nektek, csak felnevelő anyátok; mert az sose szült titeket fájdalommal a világra; mert a ti anyátok és apátok messze-messze innen lakoznak, túl még azokon a kék hegyeken is. Azért, ha utánam jöttök, majd elvezetlek én titeket haza.

A két gyermeknek sem kellett egyéb, többé feléje se mentek felnevelő anyjuknak, mert otthon ugys verést kaptak volna, hanem az aranyos madár után mentek, mely mindig előttük repült.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer az erdőben egy nagy rakás aranyra bukkantak. Az arany mellett ott hevert egynehány koczka, mintha valaki ott játszott volna. Mind a kis fiú, mind a kis leány egy-egy marok aranyat zsebre rakott s azzal aztán tovább mentek.

-24-

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer egy korcsmához értek. Hogy immár el is fáradtak, meg aztán estve is volt, bementek a korcsmába szállást kérni. A korcsmában, ott koczkázott három ur-féle. A két gyermek eleinte csak nézte, hogy és mint játszanak. A fiú végre kivette a zsebéből a marok aranyat és játszani kezdett, még pedig ugyanarra, hogy a három ur-félének minden pénzét elnyerte. S ekkor megszólal az egyik ur ilyenképen:

- No édes fiam, látom, hogy jó szerencséd van, nekem itt meg itt van egy gyönyörű szép virágos kertem és a virágos kert kellős közepén márványpalotám. Ez a palota azzal a tulajdonsággal bir, hogyha ezzel az aranyvesszővel megütöd háromszor az oldalát, aranyalmává változik és a világ bármelyik részén mind a márványpalotát, mind a virágos kertet leteheted, hogyha azt az aranyalmát megütöd az aranyvessző kisebbik végével. Én most azt a szép virágos kertet és azt a gyöngyadta márványpalotát teszem fel. Ha elnyered, legyen a tiéd.

-25-

A kis fiú erre is ráállott és szerencsésen mind a virágos kertet, mind a márványpalotát elnyerte, az ur-féle pedig aztán átadta neki az aranyvesszőt s megmutatta neki, hogy hol van a virágos kert és a márványpalota.

Reggelre kelve aztán az egy pár cseléd fölkereste a virágos kertet és a márványpalotát, melynek az oldalát a kis fiú megütötte háromszor az aranyvesszővel és az aranyalmává változott. A kis fiú aztán az aranyalmát szépen zsebre rakta s hazafelé bandukoltak. Előttük mindig az aranyos madárka repült.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer az aranyos madár megállott.

- No édes fiaim, szólt az aranyos madár, most már itthon vagyunk. Itt ezen a helyen tedd le az aranyalmát s üsd meg háromszor az oldalát az aranyvesszővel, majd meglátjátok, hogy milyen szép hét országra szóló márványpalotátok és virágos kertetek lesz. Majd híre futamodik a ti márványpalotátoknak és virágos kerteteknek, majd eljön azoknak a nézésére még maga a király is, kit ugy tiszteljetek mint nemző apátokat, mert te kis fiam királyfi vagy, te pedig kis leányom királykisasszony. Azért kedves gyermekeim ime itt van egy kép aranyrámban, mely a ti czimereteket és neveiteket ábrázolja. Ezt a képet függesztétek fel a palota legszebbik helyére, de nehogy árulótok legyen, biborral terítsétek le. És ezt a képet senkinek, de senkinek meg ne mutassátok, csak tulajdon nemző apátoknak. Majd fogja ő kérdezni, hogy micsoda kép az és ekkor huzzátok le róla a bibort. A többi aztán magától következik.

-26-

Ugy is lett. - Az egy pár cseléd a képet felakasztotta a márványpalota legszebbik szobájában és biborral letakarták. Itt nagy messze országban híre futamodik, hogy milyen gyönyörves gyöngyadta kert és márványpalota van itt meg itt. Jöttek aztán azoknak a nézésére még a hetedik vármegyéből is, ugyannyira, hogy még magának a királynak is a fülébe jutott. A király rögtön elhatározta magában, hogy elmegyen a virágos kertnek és a márványpalotának a nézésére; de alig hogy ebbeli szándokát megsejtette az a pokolpozdorja, már mint a száraz-dajka, a király kávéjába hashajtóport kevert. Hogyim ettől a király roszul lett, nem mehetett el a virágos kert és a márványpalota nézésére. S ekkor a vén asszony hívás nélkül beállított a király színe elébe s azt mondja neki:

-27-

- Fölséges király! ha már olyan nagy vágyódása van annak a virágos kertnek és annak a márványpalotának nézésére, majd elmegyek én, majd megnézem én, hogy vajjon olyan szépek-e azok, mint a mekkora a hire, majd elmesélem én azt fölségednek.

A király, hogy, hogy nem, beleegyezett, pedig a pokolpozdorja dehogy a virágos kert nézésére ment, dehogy, hanem el akarta veszteni gonoszul az egy pár cselédet. Ebben sántikált a gonosz, de biz az nem lett idős, mert a vén csontnak beletört a bicskája; de hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, elmondom az egész dolog sorját-rendjét.

Hát a vén banya, alig hogy a híres virágos kertbe érkezett, az egy pár cseléd elébe szaladt s tövéről hegyére mindent megmutattak neki. S ekkor a vén bőr csak elkezd:

- Igaz hogy szép a kert, de még akkor hétszerte szebb lenne, ha a világ zengő-fáját elhoznátok.

-28-

- Hát mit kellene cselekednem? kérdé a fiucska.

- Nem egyebet, mint azt, felelt a vén csont, itt meg itt, ebben meg ebben az elátkozott várban van a világ zengő-fája. Csak ezért kellene elmenned, csak ezt kellene elhoznod.

S ezzel a vén bőr szépen elbúcsúzott az egy pár cselédétől s hazafelé bandúkolt, a fiúnak pedig ez órától nem volt nyugodalma, hogy ő elmegyen s elhozza a világ zengő-fáját. Ezért hugától keserves könyhullatások között elbúcsúzván, elindult a világ zengő-fájáért.

Csak mén, csak mendegél hetedhét ország ellen, egyszer egy sötét vár alá ért. Ez volt pedig az első elátkozott vár. Egy nagy kamasz szőrös ördög egy irtóztató husánggal ott állt őrt, hogy arra senkit se ereszszen.

A szőrös ördög rákiált nagy mérgesen a mi fiunkra ilyenénképen:

- Állj!... ki vagy?

- Én vagyok, felelt a kis fiú.

-29-

- Kicsoda az az én?

- Én vagyok.

- Te vagy Jánoska? kérdé az ördög.

- Én vagyok én.

- Hát mi járatban vagy?

A világ szépen zengő-fáját keresem, nem hallott-e bátyám-uram róla valamit?

- Én nem hallottam, hanem itt meg itt áll őrt a bátyám, hacsak az nem tud róla valamit, ugy senki a világon.

S ezzel Jánoska elindult az igaz úton a világ zengő-fája keresésére.

Csak mén, csak mendegél, egyszer elért a másik elátkozott sötét várhoz is. Ott is egy nagy kamasz szőrös ördög állt őrt, ki a mi Jánosunkra rákiált nagy mérgesen; de már itt a Jánoska sokkal bátrabb volt, mert ugy is tudta, hogy semmi bántódása nem lesz.

- Ki vagy, kérdé az ördög?

- Én vagyok.

- Kicsoda?

- Én.

- Te vagy Jánoska?

-30-

- A bátyám-uram szolgálatjára én vagyok.

- Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- A világ szépen zengő-fáját keresem. Nem hallott bátyám-uram róla valamit?

- Mi türés-tagadás, én nem hallottam, hanem itt meg itt, ezen meg ezen a helyen áll őrt a bátyám, hacsak ő nem tud róla valamit, úgy senki a világon.

S ezzel Jánoska elindult a harmadik elátkozott vár felé. Hogy odaért, ott is ott állt őrt egy nagy kamasz ördög, ki rákiált nagy mérgesen a mi Jánosunkra, ilyenképen:

- Ki vagy?

- Én vagyok.

- Te vagy Jánoska?

- Én vagyok.

- Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, a hol még madár sem jár?

- A világ szépen zengő-fáját keresem. Nem hallott róla bátyám-uram valamit?

- Hohó Jánoska, dehogy nem hallottam, dehogy, hisz itt van ebben az elátkozott vár kertjében. El is viheted, de csak úgy, ha a szavamra hallgatsz; mert ha nem adsz rá semmit, vagy meg nem tartod, sose látod többé isten fényes egét, ragyogó napját. Hát csak azt akarom mondani, hogy itt van ez az aranyvessző, üsd meg vele háromszor az elátkozott vár falát, rögtön ajtó nyílik előtted, eredj be rajta, aztán a kertben, annak is a kellős közepén megtalálod a világ szépen zengő-fáját, kerüld meg azt háromszor visszafelé s aztán mint a kilőtt nyíl, kutyafuttában iparkodjál ki a kertből, mert a kőfal becsukódik s te bennrekedsz. Ha pedig egyszer bentmaradtál, az isten legyen irgalmas és kegyelmes, mert tüstént abban a szempillantásban kőbálványnya változol. Ez szóm és mondásom hozzád, ha megtartod, szerencsés leszel, ha pedig meg nem tartod, örökké szerencsétlen.

-31-

Itt a fiú átalveszi az aranyvesszőt, melylyel aztán megcsapja az elátkozott vár oldalát és rögtön abban a szempillantásban ajtó nyílt előtte. A kis királyfi nem sokat kérdezte, hogy szabad-e, ízibe beszaladt az ajtón, be egyenesen a kertbe. Itt mindenféle dalló s tánczó kisasszonyok jöttek elébe, ki cziterán, ki hárfán, ki czimbalmon játszott s kérve kérték, hogy mulasson táncoljon ott velük; egyik mindenféle drága ételekkel, másik mindenféle száj íznek kedves italokkal kínálta, hogy egyék-igyék az ő ételükből és italukból; - de a királyfinak is volt esze nem enni és inni, hanem félre lökte a leányokat és a kert kellős közepére futott, hol állott a világ szépen zengő-fája, melyet aztán visszajárul megkerülvén háromszor, ugyancsak igyekezett ki a kertből. S ezer volt a szerencséje, nem egy, hogy néhány szempillantással el nem késett, mert már most is bezáródott az ajtó és a sarkát odacsukta. De a királyfi nem sokat törődött a csizmája sarkával, hanem azon az úton, a melyen idejött, haza szaladt s már ekkor ott állt a virágos kert közepén a világ szépen zengő-fája.

-32-

Eddig is szép hirben állott a virágos kert, de most még hétszerte nagyobb lett annak a hire, ugyannyira, hogy hét világból gyűltek össze a világ szépen zengő-fája nézésére, ugyannyira, hogy az magának a királynak fülébe is eljutott, ki feltette magában, hogy ha addig él is, mégis elmegyjen annak a nézésére. De mihelyest a vén banya ebbeli szándékát megsejditette, a kávéjába, melyet ő szokott bevinni, hashajtóport kevert, melytől a király olyan roszul lett, hogy ki se mehetett a szobából. S ekkor a vén banya hivatlanul beállított hozzája s azt mondja neki:

-33-

- Fölséges király! ha már csakugyan olyan szép az a világ zengő-fája, mint a mekkora a hire, fölséged úgy is beteg, majd elmegyek én annak a nézésére, majd híret hozom én.

A király, hogy, hogy nem, ráállott a vén asszony beszédjére s azt elengedte menni a világ szépen zengő-fája nézésére, ki alig hogy betette a lábát a virágos kertbe, már az egy pár cseléd elébe szaladt, hogy vajjon most mit szól az a vén asszony.

- Szép gyermekek, szólta a vén bűn, szép ugyan e virágos kert is, szép benne a zengő-fa is, de az még hétszerte szebb lenne, ha ezen a szépen zengő-fán a világ szépen szóló madara danolgatna!

- Hát mit kellene cselekednem? kérde a kis fiú.

- Nem egyebet, felelt a vén banya, mint azt, hogy itt meg itt van egy elátkozott vár s onnan el kellene hozni a világ szépen szóló madarát.

No jól van, ezzel a vén asszony hazafelé bandukolt, a királyfinak pedig ez órától fogva nem volt maradása, hanem feltette magában, hogy elmegyjen s elhozza a világ szépen szóló madarát. Ezért édes testvérétől keserves könyhullatások között elválván, elindult ország-világszerte a szépen szóló madár elhozatalára; de a testvérenek meghagyta, hogy ha harmadnap alatt itthon nem lesz, ezen meg ezen az úton induljon el az ő fölkeresésére, s ezzel a királyfi útnak indult.

-34-

Csak mén, csak mendegél hetedhét ország ellen, egyszer elérkezik az első elátkozott várhoz, hol még most is ott állt őrt a szőrös ördög, kezében egy nagy istentelen husáng, hogy azzal minden arra járó-kelőt minden irgalom és kegyelem nélkül agyonüssön.

Itt a szőrös ördög rámordul a mi Jánosunkra erős kegyetlenül ilyenképen:

- Ki vagy?
- Én vagyok uram-bátyám.
- Kicsoda? kérdé ismét az ördög.
- Én vagyok.
- Te vagy Jánoska?

- Én vagyok én.

- Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

-35-

- A világ szépen szóló madarát keresem. Nem hallott bátyám-uram róla valamit?

- Mi türés-tagadás édes fiam, én biz nem hallottam, hanem itt meg itt lakik a bátyám, ha ő nem tud felőle, ugy senki a világon.

Itt a királyfi elérkezik a másik elátkozott várhoz is, de innen az őrt álló ördög a harmadikhoz küldte. Mikor a királyfi a harmadik elátkozott várhoz is eljutott, rákiált az ördög nagy mérgesen illetéknépen:

- Ki vagy?

- Én vagyok.

- Te vagy Jánoska?

- Én vagyok én.

- Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- A világ szépen szóló madarát keresem. Nem hallott bátyám-uram róla valamit világ szép életében?

- Ehj, dehogy nem hallottam, dehogy nem, hisz itt van ebben az elátkozott várban. El is viheted, de csak úgy, ha a szavamra hallgatsz, különben jobb lett volna neked nem születni, mert ha azt meg nem tartod, sose látod többé isten verőfényes napját. Hát csak azt akarom mondani, hogy itt van ez az aranyvessző, vedd ezt magadhoz, üsd meg vele háromszor az elátkozott vár falát, rögtön ajtó nyílik előtted, eredj be rajta, szaladj végig az üveg folyosón és hét szobán keresztül, a nyolczadikban van a világ szépen szóló madara egy rozsdás kalitkában. Majd találsz ott mindenféle aranyos és ezüstös kalitkákat, azokban mindenféle szebbnél szebb aranyos madarakat, de te azokat se ne nézegesd, se ne hallgasd, se ne válaszd közülök, hanem csak a rozsdás kalitkában szomoruan ülő szépen szóló madár kalitkáját kapd el ízibe s aztán, mintha puskából lőttek volna ki, szaladj ki az elátkozott várból.

-36-

No jól van, itt a királyfi átalveszi az aranyvesszőt s vele megcsapta háromszor az elátkozott vár oldalát, és rögtön, abban a szempillantásban ajtó nyílt előtte. A királyfi aztán nem sokat kérdezte, hogy szabad-e, nem-e, az ajtón ízibe beszaladt. A mint végig szaladt az üvegfolyosón, jobbról balról névről szólítgatják, hogy álljon meg. Igaz, hogy megborzadt a királyfi, de azért rájuk se hederített, hanem szaladt egyenesen az első szobába. Itt mindenféle, szebbnél szebb virágok voltak aranycserepekben, de azért a királyfi egyhez sem nyúlt, hanem beszaladt a másik szobába. A másik szobában mindenféle kardok, puskák voltak, de a királyfi ezek közül sem választott, hanem beszaladt a harmadik, innen a negyedik, onnan az ötödik szobába s így sorba, míg a nyolczadikba nem ért. A nyolczadik szoba, mint az ördög mondá, tele volt mindenféle aranyos és ezüstös kalitkákkal, azokban pedig szebbnél szebb aranyos tollú madárkák énekeltek, csak a világ szépen szóló madara gornyasztott ott szomoruan a rozsdás kalitkában, csak ez nem énekelt. Minthogy a világ szépen szóló madarának nem volt aranyos tolla mint a többinek, ezért a királyfinak az sehogysem tetszett és ezért nem is vitte el magával, hanem a sok aranyos tollú madár közül kiválasztotta a legczifrábbat s ezt akarta elvinni magával, de a mint hozzá nyúlt, tüstént abban a szempillantásban kővé vált s a kőfal-ajtó becsukódott előtte.

-37-

Itt a kis királykisasszony minden istenadta nap megterítette az asztalt jó testvére számára, de biz az nem érkezett meg; minden istenadta estve kiült a ház elébe s késő éjjelig várta, majd az ágyat is megvetette neki, de biz az nem feküdt bele. Itt elmulik az első nap is, el a második, el a harmadik, nap nap után, de az édes testvér mindegyre késik. Ezért a királykisasszony sirva-ríva elindult édes testvére fölkeresésére.

-38-

Csak mén, csak mendegél nyom után, egyszer elérte az első elátkozott várat, el a másodikat is, végre a harmadikhoz jutott. Az ördög most is ott állt őrt egy nagy láncz adta husággal, hogy minden arra járó-kelőt minden irgalom és kegyelem nélkül főbe kollincson. A kis leányra is ráförmedt nagy mérgesen:

- Ki vagy?

- Én vagyok.

- Te vagy Mariska, mert, közbe légyen mondva, így hitták a királyfi hűgát.

- Én vagyok én.

- Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- Édes testvéremet keresem. Nem hallott róla valamit bátyám-uram?

- Ehj, dehogy nem hallottam, dehogy nem, hisz itt van ebben az elátkozott várban kővé válva, de úgy kell neki, mért nem hallgatott a szavamra. Te is úgy jársz, hogyha szót nem fogadsz. Ne itt van ez az aranyvessző, üsd meg vele az elátkozott vár oldalát háromszor, tüstént ajtó nyílik előtted, szaladj be rajta, szaladj végig az üvegfolyosón, és hét szobán keresztül, a nyolczadikban van a bátyád kővé válva. Ezzel az aranyvesszővel üsd meg háromszor, aztán ízibe kapd el a világ szépen szóló madara kalitkáját s aztán se jobbra, se balra ne tekints, sem semmihez ne nyulj, se meg ne állj, se ne hallj, hanem lóhalálába fuss ki az elátkozott várból.

-39-

Itt a kis leány elvette az aranyvesszőt s ezzel megcsapta háromszor az elátkozott vár oldalát és rögtön, abban a szempillantásban ajtó nyílt előtte. A királykisasszony beszaladt az ajtón; de ő se jobbra se balra nem tekintett, hanem egyenesen beszaladt a nyolczadik szobába, ott ízibe felkapta a rozsdás kalitkát, a bátyját háromszor oldalba ütötte az aranyvesszővel s aztán mintha puskából lőtték volna ki, kiszaladt az elátkozott várból. S ezer volt a szerencséje, hogy egy szempillantással tovább nem időzött, mert már most is a szoknyája szélét odakapta a kőfal-ajtó a mint bezáródott. Alig, hogy kiért a királykisasszony az elátkozott várból, utána iszonyú dörömbölés-dombolás, zugás és csattogás hallatszott s iszonyú átkozódás és káromkodás közt fenyegették s utána kiabáltak, hogy várj te ilyen amolyan bestiája, majd megkeserülöd ezt még; de a királykisasszony mindezekre mitse hajtott, hanem mindaddig futott mint az üzött szarvas, míg haza nem ért, hát már ekkor ki várakozott reá, senki egyéb, mint édes testvére, a kővé vált királyfi.

-40-

Az egy pár cseléd aztán a világ szépen szóló madarát föleresztette a világ szépen zengő-fájára és a szépen szóló madár megszólalt, cziteránál szebben énekelt, hogy a ki azt hallotta, tiz évvel is fiatalabb lett.

Eddig is híres volt a virágos kert, de most még hétszerte nagyobb hírben állott, ugyannyira, hogy hét országból is eljöttek a nézésére. Itt a király, hogy meghallotta a virágos kert szép hírét, föltette magában, hogy ha addig él is, de mégis elmegyjen annak a nézésére; de a vén banya alighogy megsejdtette a király ebbéli szándékát, a fekete kávéjában hashajtóport adott be neki, mitől a király olyan rosszul lett, hogy százszor is ki kellett a szobából mennie, s így a szép kert nézése most is dugába dőlt. S ekkor a vén banya hivatlanul beállított a király színe elébe s azt mondja neki:

-41-

- Fölséges király! ha már olyan nagy vágyódása van annak a virágos kertnek a nézésére, majd elmegyek én, majd hirül hozom én, hogy vajjon olyan nagy-e annak a szépsége, mint a mekkora a hire?

A király, hogy, hogy nem, erre is ráadta a fejét s eleresztette a vén banyát a virágos kert nézésére, ki alig hogy betette abba a lábát, már az egy pár cseléd elébe szaladt, fogadják nagy szívesen s azt sem tudták, hogy hova ültessék.

- Szép gyermekek, kezdé beszédét a vén bűn, ez a márványpalota is szép, ez a virágos kert is szép, ez a világ szépen zengő-fája is szép és ez a világ szépen szóló madara is szép; de a virágos kert még szebb lenne, ha azt az ezüsttő körülfolyná s abban az aranyhalak ficzkádoznának.

- Hát mit kellene cselekednem? kérdé a királyfi.

- Nem egyebet, felelt a vén csont, mind azt: itt meg itt, ebben meg ebben az elátkozott várban van a világ ezüsttava, abban pedig a világ aranyhalai, csak az ezüsttőért kellene elmenni - mert a halak ugyis eljőnnének benne - s csak azt kellene elhozni.

-42-

S ezzel a vén banya szépen elbúcsuzván az egy pár cselédétől, hazament, a királyfinak pedig ez napságtól fogva nem volt nyugodalma: azért elbúcsuzott édes testvérétől s elindult a világ ezüst taváért.

Csak mén, csak mendegél, hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer elérkezett az első elátkozott várhoz. Az ördög még most is ott állt istrázsát, ki a királyfit a bátyjához küldte, ez pedig a legidősb testvérhez.

Itt a királyfi elérkezik a harmadik elátkozott várhoz is, az ördög pedig most is ott állott istrázsát egy nagy vastag farkós bottal, hogy minden arra járó-kelet, minden irgalom és kegyelem nélkül főbekollintonson.

- Adjon isten jó estvét bátyám-uramnak!

- Fogadj isten, Jánoska, hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- A világ ezüsttavát keresem. Nem hallott róla valamit bátyám-uram?

- Ehj, dehogy nem hallottam, dehogy nem, hisz itt van ebben az elátkozott várban. De öcsém jól felkösd ám a gatyát, ha te azt el akarod vinni, mert ha a szavamra nem hallgatsz, igaz lelkemre mondom, hogy vacsorán éred Pilátust. Hát csak öcsém, azt akarom mondani: nesze, itt van ez az aranyvessző, csapd meg vele ennek az elátkozott várnak az oldalát s rögtön ajtó nyílik előtted. Szaladj be egyenesen a kertbe, majd hínak téged a saját tulajdonnevedről, de ne hallgass rá, majd jőnek te elédbe mindenféle szebbnél szebb kisasszonyok, kik étellel, itallal kínálnak, de te se ne egyél se ne igyál, - majd találsz az utadon mindenféle drágaságokat: aranyat, ezüstöt, gyémántot és briliántot, de te egyhez se nyulj, - majd jőnek aztán elődbe mindenféle undok kigyók és békák, de te ne borzadjál; - hanem egyenesen szaladj az ezüsttóhoz, mely a kertet

-43-

körülfutja, kerüld meg azt visszafelé háromszor s aztán a mint bementél, úgy szaladj is vissza.

No jól van, itt a királyfi kezébe vevén az aranyvesszőt, háromszor megütötte vele az elátkozott vár oldalát s ime, ajtó nyílt előtte. A királyfi aztán nem kérdezte szabad-e nem-e, beszaladt az ajtón. Alig tette be a lábát, mindjárt névről szólítgatják, mondván: „ide ide Jánoska, egyél-igyál lakj jól; ide ide Jánoska, ölelő két karom ki van tárva, selyem ágyam föl van vetve, jer ne szaladj tovább.“ – De a királyfi mintha süket lett volna, rá se hederített a hívogatásra, hanem tovább szaladt. Majd szebbnél szebb kisasszonyok jöttek elébe, kik közül az egyik a nyakába ugrott, a másik aranyhajával lendítette arczon, a harmadik csókot hányt feléje s piros két aranyalmájával, két cziczi dombjával csalogatta, a negyedik sürgött forgott, tánczolt előtte s ina kását mutogatta; de a királyfi mindezekre rá se hederített, hanem tétul ütött rajtuk s tovább már megint még szebb kisasszonyok jöttek elébe, kik étellel itallal kínálgatták, hogy egyék, igyék, lakjon jól; de a királyfi se nem evett, se nem ivott, hanem egyre tovább szaladt. Alig hagyta el a kisasszonyokat, hát a temérdek kincsbe, mik az utjába voltak hintve, majd fölesett; itt vert-arany volt elszórva, ott tejfehér huszas pénz, emitt mindenféle briliános gyűrűk, amott gyémánttal kirakott kardok, de a királyfi semmihez sem nyult, hanem egyre tovább szaladt. Majd mindenféle csuszó-mászó állatok raja özönlötte körül; itt sziszegő kigyók, ott varancsos békák ugrándoztak előtte, de a királyfi nem nézett a lába alá, hanem egyre tovább futott, ugyannyira, hogy végre eljutott az ezüsttő partjára, melyet visszafelé háromszor megkerülvén, a mint bejött, kiszaladt az elátkozott várból.

S ezer volt a szerencséje nem egy, mert ha még csak egy szempillantást késett volna, tüstént bezáródott volna előtte a kőfal; mert már most is a csizmája sarkát odacsukta. De ő azzal mitse gondolt, mert ott hagyván a csizmáját, mezitláb hazaszaladt.

Mire hazaért, már akkor a virágos kertet körülfolyta az ezüsttő, abban pedig mindenféle drága aranyhalak ficzkándoztak.

Eddig is szép hirben állott a márványpalota, meg a virágos kert, meg a világ zengő-fája, meg az azon ugrándozó világ szépen szóló madara, de most, midőn a virágos kertet ezüsttő folyta körül és abban aranyhalak ficzkándoztak, most mondom, hét világra szól azoknak a hire és hét világból gyűltek össze azoknak a nézésére.

Midőn mindezek a király fülébe eljutának, az föltette magában, hogy se nem eszik, se nem iszik, míg a virágos kert közepén álló márványpalotát, meg a világ szépen zengő-fáját, az azon éneklő szépen szóló madarat és a virágos kertet körülfoljó ezüsttőt, abban pedig az aranyhalakat meg nem nézi, – pedig a vén banya váltig kínálta a fekete kávé, de a király azt el nem fogadta, hanem felülvén az aranyos hintóra a feleségével együtt és elmentek a virágos kert nézésére.

Alig ért be a király, meg a felesége a virágos kertbe, az egy pár nagy lelkendezve eléjük szaladt és kezét csókoltak.

– Ehjnye, apjuk, kiáltott fel a királyné, ez a kis leány be formázik kendhez; egész szakasztott mása!

– Te hozzád pedig ez a kis fiú, válaszolt neki a király.

No jól van, ez abba maradt. – Itt a király meg a felesége sorra járják a virágos kertet és nem győzik dicsérni annak a szépségeit, hát még mikor a világ zengő-fáját és azon a szépen szóló madarat meglátták, akkor csapták ám össze a két kezüket.

Itt a kis fiú izibe felmászott a világ zengő-fájára, róla egy pár aranyalmát leszakasztván, az egyiket a királynak, a másikat pedig a királynénak ajándékozta, kik nem győzték eléggé megköszönni ezt a nagy szivességet.

Minekutána a király meg a felesége az ezüsttavat is meglátták és abban az aranyhalakat, bementek a márványpalotába. Itt az egyik szobából ki, a másikba pedig be, így mind a 77 szobát sorra járták. A király meg a felesége nem győzték eléggé dicsérni a szobák ékességeit; de mikor a legszebbik szobába megérkeztek, azt találja mondani a király, szót szólván:

– Ugyan édes kis szolgálaim, nem felelnétek egy kérdésemre?

– S mi lenne az? kérdé a kis fiú.

– Hát csak azt akarom megtudni, hogy mért van az a kép biborral bevonva s vajjon kit ábrázol az?

Itt a kis királyfi, egy szó nem sok, de még annyit sem szólt, hanem szótlanul levette a képről a bibortakarót.

A király meg a felesége csak ekkor hült el és csak ekkor ösmerték fel soha nem látott édes magzatjaikat. Az egyik az egyiket ölelte meg, a másik a másikat; szólni ugyan nem tudtak, hanem sirtak is nevettek is.

S ekkor megszólalt a világ zengő-fája és a szépen szóló madár.

Nagy lett mindenki öröme, csak az a vén bün szomorkodott, kit a király tüstént megfogatott, egy fára felhuzatta és kénkö tüzet rakatott alá.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

Volt egyszer a világon egy nagy meseország s ennek egy királya.

Itt a király kimegyen az erdőre vadászni, de hogy, hogy nem, olyan nagy sűrűségbe vetődött, hogy abból sehogyse tudott kivergődni; próbálta jobbra is balra is, előre, hátra is, de csak azt nyerte vele, hogy annál sűrűbb helyre jutott. Nincs menekülés, nincs szabadulás; nem tud a király lelke hová lenni. A mint ott legjavában évődik, s veszti a lelkét, egyszer honnan, honnan nem, egy emberforma vetődik elébe, ki azt találja a királynak mondani:

- Hallod-e te király, ugy-e most csak meg vagy szorulva, még pedig annyira, hogy teljes világeletemben még nem voltál ilyes állapotban; de én kisegitlek a bajból, hogyha megigéred, hogy nekem adod azt a legkedvesebb jószágodat, a miről mitse tudsz, hogy van-e a világon vagy nincsen.

A király aztán, csakhogy a nagy vadon erdőből szabadulhasson, hogy annak az emberformának adja azt a legkedveltebb jószágát, miről mitse tud, hogy van-e a világon vagy nincsen.

Az ördög aztán - mert más nem is lehetett - kivezette a királyt a sűrűségből s megmutatta neki az igaz utat; de mielőtt elvált volna tőle, azt mondja neki, szót szólván:

- No király, én már megtettem a magamét, kivezettelek a nagy vadon erdőből s megmutattam neked az igaz utat, de te is tedd meg majd az enyémet, mert most már megmondom, hogy mi az a legkedvesebb jószágod, miről mitse tudtál, hogy van-e a világon, vagy nincsen: a feleségedet teherbe hagyta, ki az alatt az idő alatt, míg te erdőről erdőre vadászni jártál, egy kis fiút hozott a világra. Ez az a legkedvesebb jószágod, miről mitse tudtál, hogy van-e a világon vagy nincsen. De nekem is van annyi emberségem, hogy a kis királyfit most mindjárt, nem veszem el, mert ezt is tehetném, ha akarnám, hanem 18 esztendő múlva elmegyek érte s elviszem magammal.

S ezzel az ördög ott hagyta a királyt az eperfánál, az pedig nagy szomoruan, mint a kinek az orra vére folyik, hazafelé vette az útját.

No jól van, ez abba maradt. A király meg a felesége, mikor már közeledett a 18-ik esztendő, melyben kedves fiuktól meg kellene válniok, egyre sirtak, egyre rítak. A királyfinak pedig ez a szemébe tünt, hogy az ő szülői minden nap szomorubb szomorubbak lesznek s egyre hull két szemük könye. Mi dolog ez, mi dolog ez, tanakodott magában, végre kitört belőle az igazság s kérdőre vonta az édes apját:

- Ugyan felséges király-atyám, nem felelnél egy kérdésemre?

- S mi lenne az kedves fiam?

- Az biz nem egyéb, mint az, hogy mi dolog az, hogy valahányszor én rám vetitek a tekintetöket, mindig megered a könyeitek?

- Hahó, kedves fiam, válaszolt a király nem ok nélkül ered az meg; de már csak megmondom neked is, hisz már benőtt a fejed lágya s maholnap emberkort érsz, mert ép a malom melletti két hétben kender áztatáskor léptél a 18-ik esztendőbe. Biz kedves fiam, nem folyik a mi két szemünk könye egyébert, mint azért, hogy nem sokáig gyönyörködhetünk már a te nézésedben, mert mihelyest a 18 évet meghaladod s a 19-ikbe fordulsz: eljön érte az ördög s elvisz magával. Hogy mi oknál fogva visz el, annak egész históriája van: hát egyszer a mint erdőről erdőre vadásztam volna, olyan nagy sűrű erdőségbe jutottam, hogy se eget se földet nem láttam és sehogysem tudtam kivergődni belőle; próbáltam jobbra is balra is menni, próbáltam előre is hátra is, de csak azt nyertem vele, hogy annál sűrűbbe jutottam. A mint ott legjavában vesződtem volna, honnan, honnan nem, egy emberforma került elébem, ki azt találta nekem mondani, szót szólván: „Hallod-e te király, ugy-e most csak meg vagy szorulva, mint a karó közt a kutya; ugy-e hogy teljes világeletemben még nem voltál ilyes állapotban; de én kisegitlek a bajból, hogyha megigéred, hogy nekem adod azt a legkedvesebb jószágodat, a miről mitse tudsz, hogy van-e a világon, vagy nincsen.” Én, jó bolond létemre, szavamat adtam, hogy neki adom azt a legkedvesebb jószágomat, miről mitse tudok, hogy van-e a világon vagy nincsen. Az pedig senki más nem volt, mint te, édes fiam. Ezért borul el a mi arcunk, hogyha rád vetjük a tekintetünket, s ezért omlik a mi két szemünk könye.

- Hahó királyi atyám, ha csak ez a bajuk, kisebb gondjuk is nagyobb legyen ennél; mert majd elmegyek én a pokolba, majd megváltom én magamat az ördögtől s hamarább visszajövök, mintsem gondolnák.

Ugy is lett. - A királyfi nem várta be, hogy még az ördög jőjön el érte, hanem ízibe fölkerelkedett s maga ment el a pokolba.

Ment mendegélt aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl; egyszer egy ember-koponyára akadt, mely mellett mikor elment volna, megszólal a koponya:

- Hallod-e te jó királyfi, jer, áss nekem egy gödröt, temess el abba s kilencz misére való pénzt dobj a siromba.

A királyfi aztán a kardjával egy gödröt ásott, melybe beletemetvén az ember-koponyát kilencz misére való pénzt a sirjába dobott.

- No királyfi, kiáltott ki a sirból a koponya, jótét helyébe jót várj. Hogyha nem mondd is, hogy hova igyekszel, úgy is tudom, de hogy dugába ne dőljön a fáradságod, itt meg itt van egy patak, hová minden estve eljárnak az ördögök királya leányai fürdeni fekete daruképében, ilyes meg ilyes időtájban. Keresd föl azt a patakot s bujj el a partján valami bokorban. S majd mikor mind a három leány levetkezik s bemegy a vízbe, lesd meg, hol vetkezik a legkisebb királykisasszony, lopd el a ruháját s mindaddig oda ne add neki, míg meg nem igéri, hogy a pokolból ki nem szabadit.

-56-

Ugy is lett. - A királyfi fölkereste azt a bizonyos patakot s elbújt a partján valami fűzfabokorban s a három királykisasszony érkezéére várt; de nem sokáig kellett neki várnia, mert ihun repül ám a három fekete daru, megrázkódnak s leánynya váltak. Aztán ízibe levetették a ruhájukat s be a vízbe, a királyfi pedig csak azt leste, hogy a legkisebb királykisasszony hova vetkezik, majd előbujván a maga rejtekéből, felnyalabolta annak a ruháját s eldugta a fűben.

A királykisasszonyok csak fürödnek, csak fürödnek, annyira-annyira, hogy már az a bizonyos óra is elérkezett, a melyben fel is kellene öltözködni s haza is kellene már menni. Mondom, hogy elérkezett az a bizonyos óra, kijöttek a vízből s ki-ki a maga ruhájához szaladt, csak a legkisebbik nem találta a magáét. Sirva-ríva keresi, de nem találja, keresi a nagy fűben, de nem akadt rá, szaladgál le s fel a patak partján, de a ruha sehol sincsen, - a két nénye pedig már fel is öltözködött, s hogy im egy bizonyos időre otthon kellett lenniök, megrázkódnak s fekete daruképében elrepültek, a legkisebbiket pedig, minthogy úgy se vihették el magukkal, ott hagyták.

-57-

Mondom, mikor a két nagyobbik királykisasszony elrepült, a királyfi is előjött a rejtekhelyéből s kérdi a legkisebbiket:

- Mit sirsz, mit rísz olyan keservesen szép virágszál?

- Hogyne sirnék, hogyne rínék, mikor drága patyolat-ruhám elveszett, s ezért nem mehetek a két néném után.

- S mit adnál te annak, a ki úgy szép szerével elő tudná adni drága patyolat-ruhádat?

- A mit kívánna, azt adnék.

- Nem kívánok hát én egyebet, mint válts ki a pokolból, édes apád körmei közül; mert az atyám még mikor a világra jöttem, az atyádnak ígért.

- Ha csak ez a kívánságod, úgy kisebb gondod is, nagyobb legyen ennél, csak a ruhámat add elő.

-58-

- S merre menjek a pokolba?

- Ne, itt van ez a fekete rózsza, csak ezt ereszd a szélnek, csak ennek a repülése után jőjj, majd elvezet ez téged.

A királyfi aztán előadta a legkisebbik királykisasszony ruháját, melyeket az magára öltvén, megrázkódott, fekete daruvá változott s elszállt két nénye után.

A királyfi aztán szélnek eresztette a fekete rózsát s csak annak a repülése után ment. Ha ő megállt, a rózsza is megállott s ha ő útnak eredt, az is tovább szállt. Így a fekete rózsza után menve, egyszer mégis elért a pokolba s fölkereste az ördögök királyát. Köszön neki.

- Adjon is jó napot fölségednek!

- Fogadj isten királyfi! hát már megérkezte, pedig én még csak holnap akartam felülni a bakkecskémre s érted menni.

- De nem azt mondom én neked ördögök királya, hanem azt: szabd ki megváltásom díját, mert ugyis tudhatod, hogy én nem vagyok még közibetek való.

-59-

- No királyfi, szólt az ördögök királya, három próbát szabok elédbe, s hogyha azokat megcselekszed, szabadon eresztlek s rádásul három leányom legszebbikét, vagy azt, a melyik legjobban tetszik, neked adom feleségül. Az első próba az lesz: amott van ni, az ólomhegy, itt van az udvaromon az ólomeke s ha te azt a hegyet ezzel az ekével felszántod, vasboronával megboronárod s ezt az egy szem rizkását elveted bele; s ha én annak a terméséből még holnap délre ehetek: jól van, nem bánom, eredj haza s vidd el magaddal legszebbik leányomat.

Itt a királyfi csak azt várta, hogy megvirradjon, hogy mindenki aludni menjen - mert, közbe legyen mondva, az ördögöknek világos nappal van éjszaka, éjjel pedig nappal - fölkereste a legkisebbik királykisasszonyt.

- No, mi ujság szivem szép szerelme, kérdé Ráró Rózszi, mert így hitták a legkisebb királykisasszonyt.

- Nagy itt a baj szivem szive, nagyobb tán mint gondolhatnád, mert az apád ezt mondta: Hogyha én még ez éjjel azt az ólomhegyet fel tudom szántani az ólomekével, vasboronával pedig megboronálni s hogyha én ezt az egy szem rizkását úgy el tudom abba vetni, hogy az egy nap alatt kikeljen, megnőjön, elvirágozzék s gyümölcsöt teremjen, hogy ő még annak a terméséből holnap délre ehessék: jól van, nem bánja, haza mehetek s elvihetem magammal legszebbik leányát, már mint téged.

-60-

- Ha csak az a bajod szivem szép szerelme, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak te feküdjél le bátran az én virágnyszolyámba, pihend ki magad, a többit pedig bizd én rám, majd elvégzem én.

A királyfi aztán lefeküdt a királykisasszony virágnyszolyájába s elaludt, a királykisasszony pedig levett a szegről egy ostort, hármat pattantott vele s aztán bekiáltott a szomszéd szobába:

- Itt vagytok-e mindnyájan?

- Igen is itt vagyunk, fölséges királykisasszony!

- Nem hiányzik közületek senki sem?

- Senki sem hiányzik fölséges királykisasszony, csak a parancsszóra várunk.

- Hát azt parancsolom, hogy látjátok-e azt az ólomhegyet? No, ha látjátok, azt tüstént szántsátok fel az ólomekével, boronáljátok be vasboronával és ezt az egy szem rizskását vessétek el bele, de úgy, hogy az egy nap alatt kikeljen, kihajtszon, kivirágozzék, gyümölcsöt hozzon, hogy annak a terméséből holnap délre az én királyi atyám ehessék is.

-61-

- Meglesz fölséges királykisasszony.

És a szolgálattelkek, mert kik is lehettek volna mások, még azon éjszaka felszántották az ólomhegyet az ólomekével, vasboronával meg is boronálták s elvetették bele az egy szem rizskását s íme az, egy nap alatt kihajtott, kivirágzott s gyümölcsöt hozott; úgy, hogy másnap már ett is belőle az ördögök királya.

Itt újra hivatják a királyfit s azt mondja neki az ördögök királya, szót szólván:

- No királyfi, egy próbát már kiállottál, de hátra van még kettő. Ha te azon a sivár-kopasz hegyen, mely itt az ajtó előtt áll, egy éjszaka elfolyása alatt olyan kakas lábön forgó réztetejű várat építtetsz, melynek széles e világon keresve se lehessen párját találni: nem bánom, eredj haza s vidd el magaddal legszebbik leányomat.

-62-

A királyfi megint csak azt várta, hogy megvirradjon, hogy mindenki lepihenjen s tüstént fölkereste a legkisebbik királykisasszonyt.

- No, mi ujság szivem szép szerelme, kérdé Ráró Rózsi, a legkisebbik s legszebbik királykisasszony.

- Nagy itt a baj, szivem szép szerelme, nagyobb mint gondolnók, mert az apád ezt mondta: Hogyha azon a sivár-kopasz hegyen, mely itt az ajtó előtt áll, egy éjszaka elfolyása alatt olyan kakaslábön forgó réztetejű várat építtetek, melynek e széles világon keresve se lehessen párját találni: nem bánja, menjek haza s elvihetem magammal legszebbik leányát, már mint téged.

- Ha csak ez a bajod, szivem szép szerelme, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak te feküdjél le az én virágnyszolyámba s pihend ki magad, én pedig azalatt majd elvégzem a te dolgodat, csak bizd rám.

A királyfi aztán lefeküdt a királykisasszony virágnyszolyájába s elaludt, Ráró Rózsi pedig levette a szegről az ostort, hármat pattantott vele s aztán bekiáltott a szomszéd szobába:

-63-

- Itt vagytok-e mindnyájan?

- Igen is itt vagyunk, fölséges királykisasszony.

- Nem hiányzik közületek senki sem?

- Senki sem hiányzik közülünk, csak a parancsszóra várunk: azért azt kérdezzük tőled fölséges királykisasszony: mit parancsolsz?

- Nem parancsolok én egyebet, csak azt, hogy látjátok-e ezt a nagy sivár-kopasz hegyet, mely itt az ajtó előtt áll? No, ha látjátok, úgy annak kellős közepére állítsatok olyan kakaslábön forgó réztetejű várat, hogy annak párját széles e világon még keresve se lehessen találni.

- Meglesz, fölséges királykisasszony.

És a szolgálattelkek, mert kik is lehettek volna mások mint azok, még azon éjszaka elfolyása alatt arra a sivár-kopasz hegy kellős közepére olyan kakaslábön forgó réztetejű várat állítottak, hogy annak párját széles e világon még keresve sem lehetett volna találni.

Ráró király aztán reggelre kelve csak elálmélkodott a szép vár láttára s rögtön kiadta a parancsolatot, hogy küldjék be csak a királyfit.

-64-

A királyfi aztán mikor beállított ördög ő felsége színe elébe, az azt találja neki mondani:

- No királyfi, két próbát már kiállottál, de hátra van még a harmadik. Ha te azt a kakaslábön forgó várat, melyet arra a sivár-kopasz hegyre építtettél, az én palotáimmal aranyhiddal összekötöd: jól van, nem bánom, menj haza s akkor igazán elviheted legszebbik leányomat.

A királyfi megint csak arra várt, hogy mindenki lenyugodjék, s hogy ez bekövetkezett, újra fölkereste a legkisebbik királykisasszonyt s csak elkezdte:

- Hahó szivem szép szerelme, nagy itt a baj, nagyobb mint gondolnók; mert az apád azt mondta: ha én azt a kakaslábön forgó várat, melyet arra a sivár-kopasz hegyre építtettem, az ő

palotájával aranyhiddal összekötöm: jól van, nem bánja, menjek haza s akkor igazán elvihetem legszebbik leányát, már mint téged.

- Ha csak ez a bajod szivem szive, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak te feküdjél le, pihend ki magad az én virágnyszolyámon, mert majd elvégzem én az egész dolgot csak bizd rám.

A királyfi aztán lefeküdt a királykisasszony virágnyszolyájába s elaludt, - Ráró Rózsa pedig levette a szegről az ostort, hármat pattantott vele s bekiáltott a szomszéd szobába:

- Itt vagytok-e mindnyájan?

- Igen is itt vagyunk, fölséges királykisasszony.

- Nem hiányzik közületek senki sem?

- Senki sem hiányzik közülünk, csak a parancssóra várunk: azért azt kérdezzük tőled fölséges királykisasszony: mit parancsolsz?

- Nem parancsolok én egyebet, csak azt: látjátok-e azt a kakaslábon forgó várat, melyet arra a sivar-kopasz hegyre építtetetek? No, ha látjátok, úgy azt az én királyi atyám rezidenciájával aranyhiddal kössétek össze.

- Meglesz, fölséges királykisasszony.

És a szolgáltek még azon éjszaka a kakaslábon forgó vártól kezdve egész a Ráró király rezidenciájáig aranyhidat vertek, úgy, a hogy parancsolva volt.

Reggelre kelve aztán, mikor a király kitekintett az ablakán, hát ott látja ám az aranyhidat; ezért rögtön kiadta a parancsolatot, hogy mind a három leányát, mind a királyfit küldjék be. Mikor mind a királyfi, mind a három királykisasszony bejött a fehér szobába, megszólal a király.

- No királyfi, minthogy kiállottad a három próbát, én is beváltom a szavamat: most már olyan szabad vagy mint a madár s mehetsz oda, a hová tetszik s itt van három leányom, válaszd közülök azt, a melyik tetszik.

Azt mondanunk sem kell, hogy a királyfi kit választott, hogy Ráró Rózsa lett a nyertes.

Aztán mind a ketten forró ölelések és hangos sirások között elbúcsuzván, beleültek a szélhintóba s hazafelé jöttek.

Utközben azonban mikor már közel voltak a királyfi szülőtte városához, megállította a királyfi a szélhintót s kiszálltak belőle.

- No szivem szép szerelme, szólt a királyfi, csak te maradj itt, mert én nagy pompával, királyi czeremoniával, hatlovas üveges-aranyos hintón akarlak bevitetni, a mint dukál.

- Ne hagyj itt szivem szive, szólt a királykisasszony, mert ha meg talál valaki csókolni: tüstént elfelejtetted a te Ráró Rózsádat.

- Ehj szivemtől származott gyöngyvirágom, hamarább elfelejteném azt, hogy minek hínak, mint téged, ki a szivembe vagy irva.

- Ne hagyj itt lelkeimtől lelkezett aranyos bimbóm, mert ha valaki meg talál csókolni: tüstént elfelejtetted a te Ráró Rózsádat.

- No hát inkább senkitől sem, még tulajdon nemző apámtól és szülő anyámtól sem hagyom magamat megcsókolni s mégse felejtlek el.

- No meglásd, hogy elfelejtesz.

- S ezzel a királyfi ott hagyta a leendő feleségét, hogy majd másnap hatlovas üveges-aranyos hintóval tér vissza.

Hogy hazaért, hogy az apjára és anyjára benyitotta az ajtót, azok elébe szaladtak, ölelő két karjukat kitárták s össze-vissza akarták csókolni, rég nem látott kedves fiukat, kit keserves könyhullatások között sirattak, hogy már soha sem tér vissza, pedig lám itt van; de a királyfi sem az anyjának sem az apjának nem engedte megcsókolni magát, pedig azoknak imhogy meg nem szakadt a szivök örömben.

De itt lelkeim teremtette, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél hisz ott voltam a hol beszéltek, úgy láttam mint most, de pengyom tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez, volt a királyfinak egy vén dajkája, ki hogy meghallotta, hogy itthon van az ő kedves fia, már isten bocsá, ahogy szokta a királyfit nevezni s hogyim nappal azt meg nem csókolhatta, éjnek idején belopózkodott a királyfi hálókamrájába s azt megcsókolta.

S íme a királyfi, mintha a világon sose lett volna Ráró Rózsa, s mintha azt sose ösmerte volna: egészen megfeledkezett arról.

Várhatta aztán Ráró Rózsa a királyfit a hatlovas üveges-aranyos hintóval, hogy majd hazarepítik, bizony nem jött az el érte kétkerekű kordéba fogott félszemű lóval sem. Eltelik egy nap, két nap, három nap s mindjárt tudta a királykisasszony, hogy csók által kitöröltetett a királyfi szivéből.

Biz aztán nem várta tovább, hanem a város végére építtetett egy csárdát s ott csaplároskodott.

Itt lelkelem teremtette egyszerre híre futamodik, hogy itt meg itt milyen jó ivókat mérnek és milyen szép menyecske a korcsmárosné, hogy hét országban keresve sem lehetne párját találni; úgy annyira, hogy magának a királyfinak is a fülébe jutott, ki két czimborájával együtt egy gróffal meg egy herczeggel kiment abba a bizonyos korcsmába. Isznak esznek, mulatnak kedvükre s mindegyiknek megtetszett a csinos menyecske.

- Lelkem, szólt a gróf, szeretnék magának valamit mondani: szeretnék magától, egy pár csókot nyerni.

- Most nem érek rá, szólt Ráró Rózsi, hanem majd úgy 10 óra felé.

- Lelkem, szólt a herczeg suttomban, szeretnék magától egy pár csókot kapni.

- Most nem érek rá, felelt ennek is Ráró Rózsa, hanem majd fél tizenegykor.

- Lelkem, szólt a királyfi is úgy suttomban szűr alól, szeretnék magától egy pár csókot kapni.

- Most nem érek rá, szólt Ráró Rózsa, hanem 11 órakor.

No jól van, itt eljön a tíz óra. A gróf bemegy a menyecskéhez.

- Itt vagy szivem szép szerelme?

- Itt vagyok, de elfelejtettem a kaput becsukni: azért kimegyek.

- Majd becsukom én.

S ezzel a gróf kiment, hogy majd becsukja a kaput, de egész tengernyi éjszakán keresztül mindig csukta, mégse zárta be.

Itt eljön a féltizenegy óra is, hát a herczeg is ehun kullog.

- Itt vagy szivem szép szerelme? kérdé Ráró Rózsától.

- Itt vagyok, de elfelejtettem a ludakat bezárni: azért kimegyek, de mindjárt visszajövök.

- Majd becsukom én, válaszolt a herczeg.

S ezzel kiment az udvarra, hogy majd behajtja a ludakat, de bár egész tengernyi éjszaka mindig hajszolta, mégse zárta be.

Itt eljön a 11 óra is, hát a királyfi is ehun kullog ám.

- Itt vagy szivem szép szerelme.

- Itt vagyok, de elfeledtem a tüzet hamuval betakarni, azért kimegyek, de mindjárt visszatérek.

- Majd betakarom én szivem szép szerelme, csak te maradj az ágyban.

S ezzel a királyfi kiment a konyhába s bár egész tengernyi éjszaka mindig a tüzet takarta, de mégse takarta be.

Reggelre kelve aztán kijön Ráró Rózsa a szobából, hát látja, hogy mit csinál a királyfi. Elnevette magát s azt találja neki mondani:

- Ugy-e szivem szép szerelme, ugy-e megmondtam, hogy meg ne hagyd magad csókolni, mert elfelejtetted a te Ráró Rózsádat.

A királyfi megszégyenelte magát s csak ekkor jutott eszébe az ő szive választottja; de még ekkor se szabadulhatott a tüztakarástól, hanem azt még mindig egyre kitakarta s betakarta s csak mikor Ráró Rózsa a kezével illette, jöhetett el a patkától.

Aztán a királyfi rögtön hazament s hatlovas üveges-aranyos kocsival, nagy kísérettel és parádéval jött el a feleségeért.

De a gróf még ekkor is szünetlenül a kaput csukogatta; kinyitotta meg becsukta s még se zárta be; - a herczeg pedig még ekkor is szünetlenül a libákat hajtogatta s még se zárta be. Csak mikor a királyné, már mint Ráró Rózsa megillette mind a kettőt a kezével, csak ekkor hagyták abba ezt a fura mulatságot.

Ráró Rózsát aztán felültették a hatlovas üveges-aranyos hintóba, hazarepítették s még az nap össze is adta őket a pap, kik még most is élnek, hogyha meg nem haltak.

A SZEGÉNY EMBER TIZENKÉT FIA.

Volt egyszer egy szegény ember s ennek tizenkét fia.

Mikor a gyermekek annyira felcseperedtek, hogy kiki meg tudta keresni a maga kenyerét: a szegény ember mind a 12 fiát elküldte szolgálatot keresni.

Az anyjuk aztán mindegyik fia számára kakastejjel sült tarisznyát és házcizernával varrt

pogácsát és kinek-kinek odaadta magáét, ez a tiéd, ez a tiéd s így sorba, mig mind a tizenkettő ki nem kapta a maga részét.

A tizenkét fiú aztán elindult országvilágszerte szolgálatot keresni. A mint mennek mendegélnek, egyszer egy nagy terepély fa alá leültek pihenni s ekkor csak megszólal a legnagyobbik:

- Testvérek! egyet mondok, kettő lesz belőle: minek bontaná fel kiki a maga tarisznyáját, először egyik meg közakarattal az egyikét, azután a másikat s így sorba.

-76-

A testvérek ráállottak s legelőször is a legkisebbikét ették meg s azzal aztán tovább mentek; de mikor másodsor került evésre a dolog, senkise akarta a maga részét odadni, hanem kiki felbontotta a maga tarisznyáját s abból evett, csak a legkisebbiknek koppant a szeme; mert annak, bármennyire kért, egyik sem adott; mert arra mindegyik irigykedett, mivel mind a tizenkét testvér között az volt a legszebb és a legokosabb: azért mindegyik csak ennek a vesztére tört.

Kért a legnagyobbiktól, ki azt mondta neki:

- Akkor adok egy pogácsát; ha az egyik kézfődet le hagyod vágni.

Kért a másodiktól ki azt monda neki:

- Akkor adok egy pogácsát, ha a másik kézfődet le hagyod vágni.

Kért a harmadiktól, ki azt mondta neki:

- Akkor adok egy pogácsát, ha az egyik karodat le hagyod vágni.

Kért a negyediktől, az azt mondja neki:

- Akkor adok egy pogácsát, ha a másik karodat le hagyod vágni.

-77-

Kért az ötödiktől, az azt mondta neki:

- Akkor adok egy pogácsát, ha az egyik lábodat térdig le hagyod vágni.

S így sorba, mindegyik testvér csak akkor akart egy pogácsát adni, ha valamely testrészét le engedi vágni.

- Mit volt mit tenni a legkisebb fiúnak, éhen csak nem halhatott meg: le engedte vágni kezét, karját, lábát, lábszárát, fülét, orrát, végre még a szemét is kiszurták. S aztán a tizenegy testvér tovább ment, a legkisebbiket pedig ott hagyták gyámoltalanul, ki, mivel hogy se járni, se csuszni nem tudott, csak arra felé gurult, a merre hallotta, hogy megyen a tizenegy testvér.

Csak gurul, csak gurul, egyszer hogylim se eget se földet nem látott, egy ó-kútba esett. Csak hentereg a kútban, csak hentereg, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy ismét lát, hogy keze-lába, orra-füle kinőtt. Eddig is szép volt a fiú, de most hétszerte szebb, ki aztán valahogy nagy nehezen kimászott az ó-kútból és egy fél dióhajban, mely ép a keze ügye alá akadt, meritett a csodavizből s azzal aztán tovább ment.

-78-

A mint mén mendegél, egyszer elébe szaladt egy kis egér nagy sirva-ríva.

- Mit sirsz, mit rísz kis egérke olyan keservesen? kérdi a fiú.

- Oh jó legényke, hogyne sirnék, mikor az egyik tomporomat összezúzta az egérfogó!

- Ha csak az a bajod, kisebb gondod is nagyobb legyen; jer ide, majd meggyógyítom én!

S ezzel a szegény ember fia a csodavizzel meggyógyította a kis egér tomporát.

- No szegény ember fia, szólt a kis egér, jótét helyébe jót várj. Nesze, itt van ez a kis síp, csak ebbe fúj belé, tüstént a segítségedre leszek; mert én vagyok az egerek királya.

A szegény ember fia elvette a kis sipot s azzal tovább ment.

Csak mén, csak mendegél, egyszer elébe száll egy kis méh nagy sirva-ríva.

- Mit sirsz mit rísz kis méhecske olyan keservesen? kérdi a szegény ember.

- Oh jó legényke, hogyne sirnék, hogy ne rínek, mikor ketté van törve az egyik szárnyam, már most nem repülhetek!

-79-

- Ha csak a bajod, ugy kisebb gondod is nagyobb legyen annál, jer ide, majd meggyógyítom én.

S a szegény ember fia a kis méhecske szárnyát is meggyógyította a csodavizzel.

- No szegény ember fia, szólt a kis méh jótét helyébe jót várj. Nesze itt van ez a kis sip s ha valami bajod lesz, csak ebbe fúj belé, tüstént a segítségedre leszek; mert én vagyok a méhek királya.

A szegény ember fia elvette a kis sipot s azzal tovább ment.

Csak mén, csak mendegél, egyszer elő-utó talál egy farkast, mely csak három lábon járt s a negyediket úgy huzta maga után ordítva.

- Mit ordítasz olyan keservesen ordas pajtás?

- Oh jó legényke, hogyan ordítanék, mikor az egyik lábomat ketté törtem!

- Ha csak ez a bajod, úgy kisebb gondod is nagyobb legyen ennél!... Nosza, jér ide, majd meggyógyítom én.

S a szegény ember fia a farkas lábát is meggyógyította.

- No legényke, szól a farkas, jótét helyébe jót várj: azért nesze, tedd el ezt a kis sipot s ha valami bajod lesz, csak ebbe fúj belé, tüstént segítségemre leszek.

A szegény ember fia elvette ezt a sipot is s aztán tizenegy testvére után sietett, kik már szolgálatban voltak a burkus királynál. A király látta, hogy nem bolond tehát bornyával van dolga, a tizenkettedik testvért is megfogadta.

A szegény ember fiai közül a legöregebbik élt a gyanú perrel, hogy majd a legkisebbik testvér így panaszt tesz, úgy panaszt tesz a király előtt a rajta elkövetett mocskos tettért: azért mindenféleképpen vesztére tört s most is hivatlanul beállított a király színe elébe s azt találja annak mondani:

- Fölséges király! mondanék én valamit, ha valami bántódásom nem lenne.

- Oh jó Jancsi, mert így hitták a szegény ember legnagyobbik fiát, már hogy lenne, csak beszélj.

- Hát csak azt akarom mondani, hogy ez a mi legkisebb testvérünk a Miklós, olyan ezermester, hogyha fölséged azt parancsolja neki, hogy 24 óra elforgása alatt minden gabonáját learassa, kérébe kötözze, csomóra rakja, haza hozza, kicsépelje, kiszélelje: igaz lelkekre mondom, bizony megcselekszi, csak akarja.

- Igaz-e az Jancsi?

- Nincs különben.

- Menj, küld be az öcsédet.

Beküldi Jancsi a Miklóst, ki mint a peczek, megállott a király színe előtt, kérdvén:

- Mit parancsolsz fölséges király?

- Azt parancsolom szídom a lelkedet, hogyha 24 óra elforgása alatt minden gabonámat a legutolsó szálig le nem aratod, kérébe nem kötöd, csomóra nem rakod, haza nem hozod, ki nem csépeled és ki nem szeleled: leüttetem a fejedet.

S a király aztán olyan mérges tekintetet vetett a szegény Miklósról, hogy egy lánczordával ért fel, mintha apját anyját megölte volna.

Itt a mi Miklósunk, mintha pofon ütötték volna, azt se tudta, hogy menjen ki a királyi rezidenciából, s mikor beért a maga szobájába, két kezére nyugasztotta az állát s egészen busulásnak adta a fejét.

Mikor ott legjavában búsul s bánkodik, hogy még az ellenségnek is megesezt volna rajta a szíve, még az is megszánta volna, egyszer eszébe jut, mintha az isten megsugta volna neki, hogy van neki egy kis sipja, mit az egérkirály adott neki.

Mondom, hogy eszébe jutott a kis sip, azt elővette s belefúj. A kis fehér egérke honnan honnan nem, tüstént előtte termett s azt kérdi tőle:

- Mit búsulsz, mit bánkodik szép Miklós olyan keservesen?

- Hogyan búsulnék, hogyan bánkódnám, mikor a király azt parancsolta, hogy 24 óra elforgása alatt minden életét a legutolsó szálig learassam, kérébe kössem, csomóba rakjam, de még haza is hozzam, ki is csépeljem és fel is szórjam?!

- Ha csak ez a bajod, úgy kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak te feküdjél le s aludjál szép csendesén és a többit bizd én rám; mert hijába volnék én egerek királya?! nem 24 óra elforgása alatt, de még ez éjszaka a mit ránk virraszt az isten, el lesz az a munka végezve.

Ugy is lett. - Miklós lefeküdt szépen s aludt reggelig, a kis fehér egér pedig a király minden életét még azon éjszaka learatta, kérébe kötöztette, haza hordatta, kicsépelte, felszóratta.

Reggelre kelve megyen a király a csűrbe, hát látja, hogy minden élete ott áll garmadában, még pedig olyan tiszta, hogy a között aranyért sem lehetett volna egy szem konkolyt, csermolyát, avagy vadlencsét találni, mintha szemenkint szedték volna össze.

A király egy szó sem sok, de még annyit sem szólt, hanem csak a fejét csóválta s aztán szótlánul bement a fehér házba.

Itt a királynak alig melegedett meg a leülőhelye, már ismét előtte állt hivatlanul a szegény ember legöregebbik fia s azt találja neki mondani:

- Fölséges király! mondanék én valamit fölségednek, csak valami bántódásom ne lenne.

- Oh jó Jancsi, szólt neki a király, már hogy lenne, csak beszélj.

- Hát csak azt akarom mondani, hogy ez a mi legkisebb testvérünk a Miklós, olyan ezermester,

hogya fölséged megparancsolja neki, hogy egy 24 óra elforgása alatt tizenkét kontignációs viaszpalotát építsen szivárványos mézkútakkal: igaz lelkemre mondom, bizony megcselekszi.

- Igaz-e ez Jancsi?

- Nincs különben.

- Eredj, küld be a Miklóst.

Bemegy a Miklós a király színe elébe s kérdi nagy alázattal:

- Mit parancsolsz fölséges király?

- Azt parancsolom - förmedt rá a király - azt parancsolom, hogyha huszonnégy óra elforgása alatt itt az udvarom kellős közepén tizenkét kontignációs viaszpalotát nem építesz szivárványos mézkútakkal: rögtön leüttetem a fejed gombját!

A mi Miklósunk újra, mintha pofon cserditették volna, azt se tudta, hogy menjen ki a rezidenciából s mikor a maga szobájába ért, nem tett egyebet mint, mintha a siralomházban ült volna, két karjára nyugasztotta az állát s búsult olyan keservesen, hogy még a halálos ellenségének is megesett volna rajta a szive, még az is megszánta volna.

-85-

A mint ott legjavában búsul és bánkódik, egyszer, mintha az isten sugta volna neki, eszébe jut, hogy van még neki egy kis sipja, melyet a méhkirálytól kapott. Miklós aztán elővette a kis sipot és belefűt.

Ime, egyszerre mint varázslat előtte terem a kis aranyos méhecske s azt kérdi tőle:

- Mit búsulsz, mit bánkodik olyan keservesen szép Miklós?

- Hogyne búsulnék, hogyne bánkódnám, mikor az a kutyának való király azt parancsolta: hogyha huszonnégy óra elforgása alatt itt az udvar kellős közepén tizenkét kontignációs viaszpalotát nem építek szivárványos mézkútakkal: leütteti a fejem gombját?!

- Ha csak ez a bajod, úgy kisebb gondod is nagyobb legyen ennél; hát miért volnék én méhek királya, he?!... csak te feküdjél le, pihend ki magad s nem 24 óra elforgása alatt, de még ez éjszaka, mit az isten a fejünkre hoz, kész lesz a tizenkét kontignációs viaszpalota és a szivárványos mézkútak, csak te aludjál békén, csak te pihend ki magad.

-86-

Ugyis lett. - Miklós lefeküdt szép csendesen s aludt, a méhkirály pedig még azon éjszaka elkészítette a király udvara kellős közepén a tizenkét kontignációs viaszpalotát és a mézkútakat.

Reggelre kelve aztán kitekint a király az ablakán, hát nem tudott hová lenni a csudálkozás miatt; de hogy is ne! mikor előtte állt a tizenkét kontignációs viaszpalota és a szivárványos mézkútak!

De alig jött magához a csudálkozás miatt, már mint harmadszor is előtte állt a szegény ember legöregebbik fia a Jancsi, ki azt találja mondani a királynak:

- Fölséges király! mondanék én valamit fölségednek, csak valami bántódásom ne lenne?!

- Oh jó Jancsi, szólt hozzá a király, már hogy lenne, csak beszélj.

- Hát csak azt akarom mondani, hogy ez a mi legkisebb fiúnk a Miklós olyan ezermester, hogy ha fölséged megparancsolja neki, hogy egy 24 óra elforgása alatt a kerek föld minden farkasait a város végére gyűjtse egy rakásba: sose lássam a fényes mennyországot, hogy ha meg nem cselekszi, csak akarja.

-87-

Ennek hallatára csakugy repesett a király szive örömeiben s elgondolta, hogy milyen szép farkasbőrrel bélelt subát készített magának is, a feleségének is és tán meg a leányának is kitelik s azonfelül még a juhaiban s egyéb jószágaiban sem tesznek pusztítást azok a csunya fenevadak.

- Igaz-e az Jancsi?

- Nincs különben.

- Ugy, küld be az öcsédet.

Beküldi a Jancsi a Miklóst, ki a király színe előtt megállott mint a peczek s azt kérdi aztán tőle:

- Mit parancsolsz fölséges király?

- Azt parancsolom, szidom a lelkedet bestelélek - förmedt rá a király nagy mérgesen - azt parancsolom, hogyha egy 24 óra elforgása alatt a kerek föld minden farkasait össze nem tereled a város végére: leüttetem a fejed gombját!

-88-

A Miklóst, mintha pofon ütötték volna, nagy szomoruan, lesütött fejjel bandúkolt ki a királyi rezidenciából; de még otthon sem tett egyebet, mint a két karjával feltámasztotta az állát s búsult keservesen, mint a ki a siralomházban van.

Egyszer a mint ott legjavában búsul és bánkódik, eszébe jut, hogy, ho, van még neki egy harmadik sipja is, melyet ép a farkasok királyától kapott.

Miklósnak sem kell több, ízibe előveszi a sipot valahonnan a csuhájából és bele fűjt.

Ime! egyszerre, mint varázslat, előtte termett a farkaskirály, ki azt találja tőle kérdezni:

- Mit búsulsz, mit bánkodol olyan keservesen szép Miklós?

- Hogyne búsulnék, hogyne bánkodnám, mikor az a kutyának való király azt parancsolta: hogyha 24 óra elforgása alatt a kerek föld minden farkasait a város végére össze nem gyűjtöm: csúf halállal múlok ki.

- Ha csak ez a bajod, ugy kisebb gondod is nagyobb legyen ennél... hát ki vagyok én he? nem-e a farkaskirály? azért csak ülj fel a hátamra s menjünk ki a város végére s ott aztán, itt van ez a kis síp, csak ebbe fúj bele, majd meglátod, hogy a kerek föld minden farkasai te körödbe gyűlnek. Majd csattogatják a fogukat te reád, de te semmitől se tarts, mert téged nem bántanak.

Ugy is lett. - Miklós felült a farkaskirály hátára, ki ízibe a város végére paripázott vele, hol aztán a kis sípba bele is fújt.

Ime egyszerre minden oldalról csakugy csörtetett elő a sok farkas, hogy jobban se kellett s ugyancsak csattogtatták a fogukat a mi Miklósunkra, de azért egy se bántotta.

Mikor a farkasok mind együtt voltak, megszólal a farkaskirály s azt találja mondani a mi Miklósunknak:

- No Miklós, nesze itt van ez az ostor s hajtsd vele ezt a farkascordát a királyi rezidencia felé; mert éhesek a farkasok, mert éheznek tizenegy gonosz bátyád húsára és vérére.

A mi Miklósunk kezébe kapja az ostort, és a sok farkast mind, mind a királyi rezidencia felé terelte.

Meglátja a király az iszonytató farkas csordát, mely az egész utcát, tért, királyi rezidencia udvarát előzőnlötte, pedig még a végét be se látta, szörnyüképen megijedt s intett a Miklósnak.

- Jól van már fiam Miklós; jól van már, elhiszem, hogy ezermester vagy, csak a farkasokat tereld vissza, mert, minden pereputyostul együtt megesznek!

De a farkaskirály csak biztatta a Miklóst ilyeténképen:

- Hajts, hajts, többet ígér, többet ad; - hajts hajts, többet ígér, többet ad.

És Miklós újra szóritani kezdte a farkasokat, melyek már az egész rezidencia udvarát előzőnlöttek.

- Édes fiam Miklós, lekiáltott a király az ablakból, tizenkét kas pénzt adok, csak a farkashajtással hagyj fel!

De a farkaskirály még mindegyre biztatta a mi Miklósunkat.

- Hajts hajts, többet ígér, többet ad; hajts hajts, többet ígér, többet ad.

És Miklós annál jobban szoritotta a farkascordát; úgy, hogy már azok az ablakokra és falakra is kezdtek felugrándozni.

Kérésről a király könyörgésre fordította a dolgot.

- Édes Miklós fiam! jaj, neked adom a fele-királyságomat, csak a farkasoktól szabadíts meg!

De a farkaskirály még mindegyre biztatta:

Hajts, hajts, többet ígér, többet ad; hajts hajts többet ígér, többet ad!

És Miklós annál jobban szoritotta a farkascordát; úgy, hogy már a rezidencia szobáit is előzőnlöttek.

- Édes Miklós fiam! könyörgött a király, jaj, neked adom fele-királyságomat és egyetlenegy leányomat is, csak a farkasoktól szabadíts meg!

A sok farkas a tizenegy gonosz testvért kihuzta a szobából s ott a király szeme láttára diribről darabra tépték.

- No Miklós, szólt a farkaskirály, most már elég: azért fúj csak bele annak a sípnek a kisebbik lyukába!

Miklós aszerint cselekedett és a sok farkas, mintha soha se lett volna egy is, eltűnt. Miklós aztán megkapta a királykisasszonyt és a fele-királyságot és a király holta után az egész birodalom felett ő uralkodott. Majd anyját, apját is elhozatta és még most is élnek nagy boldogan, hogyha meg nem haltak.

A KÁRVALLOTT JUHÁSZ.

Volt egyszer a világon egy juhász, kinek a keze alá adott jószágból minden istenadta éjszaka

egy juhát elvitték. Hogy kicsoda, azt senki sem tudhatta, még maga a számadó sem, ki éjjel-nappal maga vigyázott fel a juhokra, csak azt hallotta, hogy a kutyák elkezdnek ugatni, de hogy kire vagy mire, azt sohasem láthatta, aztán a juhok megugranak s már reggelre megint hiányzik egy darab jószág.

Ezen a számadó-juhász szörnyen elbúsulta magát s most is ott búsul az akol előtt, hogy ő neki már ennyi kára, annyi kára van.

A mint ott a legjavában búsul, arra vetődik egy cigány, ki megállott a juhász előtt s azt kérdi tőle:

- Mit búsulsz, mit bánkódsz számadójuhász olyan keservesen?

- Jobb ha nem is kérdezed more, mikor úgy se tudsz rajta segíteni!

- Azt a piros szerencsédét, már hogy ne tudnék rajta segíteni, mikor ezermester vagyok, csak beszéld el nekem a te szived szomorúságát!

- Biz én more, nem búsulok egyebért, mint azért, hogy minden istenadta éjszaka elvesz egy juhom. Hogy ki viszi el, mi viszi el, azt senkisé sem tudja megmondani, de még magam se, bár már egy álló hét óta nem húnyom be a szememet, s nem veszek észre egyebet, csak hogy a kutyák elkezdnek csaholni, a juhok pedig ekkor megugranak s már reggelre kelve ismét odavan egy jószágom.

- Ha csak az a baj, szólt a more, kisebb gondod is nagyobb ennél, mert majd felvigyázok én, majd megcsípem én a tolvajt, csak bizd rám, csak egy marok túrót adj.

A számadó-juhász adott a cigánynak egy marok túrót, a more pedig úgy estende bevette magát a juhakolba s várta a jó szerencsét.

Csak vár, csak vár, egyszer úgy éjfél tájban csaholni kezdnek a kutyák, a juhok pedig megugranak. Itt a cigány, bár majd kinézte a szemét, nem lát senkit sem, de azért felkiáltott:

- Azt a piros szerencsédét leteszed azt a juhot s jöszte velem birkózni!

Az ördög, mert ki lehetett volna más, letette a juhot s odament a cigányhoz.

- Hallod-e te hitvány cigány, birkózni ugyan nem birkózom meg veled, de ha megcselekszed azt, a mit én, akkor elhiszem, hogy erős ember vagy.

- Megcselekszem, de még több kunasztot is mutatok, csak hagy halljam, hogy mi legyen az?

- Az biz nem egyéb, mint keressünk két egyforma követ, egyet a te számodra, egyet pedig az enyémre, s ha te azt a követ úgy össze tudod lisztté morzsolni, mint én: akkor elhiszem, hogy erős ember vagy, akkor jöszte velem a pokolba, kifizetem duplán az ellopott juhok árát.

Aztán kerestek két egyforma követ, melynek egyikét az ördög a cigánynak adta, a másikat pedig magának tartotta meg.

- No more, ide nézz, hogyha akarsz valamit látni, - szólt az ördög s a követ úgy összemorzsolta a markában, hogy lisztté vált.

- No more, szólt ismét az ördög, ezt tedd meg.

- Bakatel az egész dolog, mert az még csak kis Miska, de ezt tedd meg ördög, hogy ne csak lisztté váljék a kő a markodban, hanem vizet sajtolj ki belőle! S ezzel a cigány kivette a kebeléből a marok-túrót s addig addig szoringatta, míg egy pár csepp savó ki nem csordult belőle.

- No ezt tedd meg, hogyha legény vagy a talpadon! szólt a cigány.

De biz az ördög hasztalan szoringatta a markában a követ, mert biz abból csak nem tudott vizet kifacsarni.

- No cigány, szólt az ördög, most már elhiszem, hogy erős ember vagy: azért jöszte velem a pokolba, megfizetem a juhok árát.

Aztán mind az ördög, mind a cigány elindultak a pokolba s mikor odaértek, a cigányt az ördög keresztülvezette harminczhárom szoba során, hogy majd nem tud kivergődni a pokolból; de a cigánynak is volt ám esze s mindegyik szoba ajtó sarkánál egy-egy kártyát hullatott el.

A harminczharmadik szobában tövis ágyon, vasszegekkel töltött párnán hevert az ördög anyja, ki már olyan vén volt, hogy nem bírta felnyitni a maga szemét.

- No anyám, szólt az ördög, add ide csak a pénzes-pincze kulcsát, mert itt van a más világról egy cigány, ki hétszerte erősebb mint én, ki kifogott rajtam; mert mig én csak lisztté tudtam morzsolni a követ, addig ő vizet is tudott facsarni belőle.

- Ehj fiam, hozd el csak azt a 12 szál vasrudat, támogasd fel a szememet, hogy hagy nézzem én is azt a cigányt.

Az ördög aztán a 12 szál vasrudat elhozta s feltámasztotta azokkal édes anyja szemét. Az ördög anyja végig nézi a cigányt tetőtől talpig s ekkor azt mondja a fiának:

- Hiszen fiam, ez csak egy hitvány cigány! azért menjetek ki ide meg ide az erdőre s ki több fát haza tud hozni a hátán, az legyen a nyertes.

Itt mind az ördög, mind cigány kimegyen az ördőre s mikor odaértek: az ördög csak elkezd a nagy szál fákat tövestül kiszaggatni s hányja rakásra, - a cigány pedig kivett a kebeléből egy gombolyag háziczéznát s elkezd vele az egész erdőt össze-vissza kötözgetni. Az ördög csak nézi egy darab ideig, csak nézi, hogy mit csinál a cigány, végre nem állhatta szó nélkül s kitört belőle az igazság.

-100-

- Mit csinálsz te cigány?

- Mit csinállok, mit csinállok?! én csak nem fogok egy pár darabka fával haza sétálni, mint te, hanem egyszerre elviszem az egész erdőt!

- Jaj, csak hagyd abba, inkább kifizetem a juhok árát háromszorosan!

Igy megint a cigány lett a nyertes. Aztán hazamentek mind a ketten, de biz egyik se vitt haza egy szála fát sem.

- Anyám! szólt az ördög, add ide a pénzes-pincze kulcsait, mert a cigány megint kifogott rajtam; az egész erdőt összekötözte s egyszerre mind el akarta hozni.

- Ehj fiam, szólt az ördög anyja, hozd el csak azt a 12 szál vasrudat, támogasd fel a szememet, hogy hogy nézzem meg még egyszer azt a cigányt.

Az ördög aztán a 12 szál vasrudat elhozta s feltámogatta azokkal édes anyja szemét. Az ördög anyja aztán tetőtől talpig végig mérte a cigányt s ekkor azt mondja a fiának:

-101-

- Hiszen fiam ez csak egy hitvány cigány! azért tegyetek még egy próbát s ki jobban tud szaladni, az legyen a nyertes.

Itt mind az ördög, mind a cigány kimegyen a mezőre, hát látja a cigány hogy egy südő nyúl alatt fekszik ám a bokorban. Rögtön megállította az ördögöt.

- Hallod-e te gonosz lélek, nekem csak egy kis öcsém van, az is jobban tud szaladni mint te, hát én akkor hogyne tudnék; de mikor elkiáltom magam, hogy szaladj, már akkor indulj el, mert az ott hagy el, a hol előtalált.

Itt a cigány elkiáltja magát, a kis nyúl pedig kiugrik a bokorból s szaladásnak eredt, az ördög utána, de biz az nem érte utól, nem hogy elhagyta volna.

Az ördög aztán visszament az anyjához s azt mondja annak, szót szólnán:

- Anyám! add ide a pénzes-pincze kulcsait, mert a cigány megint kifogott rajtam; mert csak egy kis öcscsével futottam versenyt, de még azt se értem utól, nem hogy őt.

-102-

- Ehj, fiam, szólt az ördög anyja, hozd el csak a 12 szál vasrudat, támogasd fel a szememet, hogy hogy nézzem meg még egyszer azt a cigányt.

Az ördög aztán a 12 szál vasrudat elhozta, feltámogatta azokkal édes anyja szemét. A vén asszony pedig tetőtől talpig végig mérte a cigányt s aztán felkiáltott:

- Ehjnye fiam, hisz ez csak egy hitvány cigány! azért tegyetek még egy próbát: menjetek el ide meg ide a kúthoz s a ki több vizet haza tud hozni, az legyen a nyertes.

Aztán mind a ketten kimentek a kúthoz s mikor odaértek, az ördög telehuzott egy hat akós kádat vízzel, hogy majd azt a hátára veszi s hazaviszi, - a cigány pedig elővette két krajczáros bugyliját s körül-körül kezdte vele ásni a kútat. Az ördög csak nézi egy darab ideig, hogy mit csinál a cigány, végre nem állhatta szó nélkül.

- Mit csinálsz te cigány?

- Mit csinállok, mit csinállok?! hát csak azt csinálom, hogy ki akarom a kútat ásni s a mi viz van benne, egyszerre hazaviszem.

- Jaj, csak hadd abba, inkább kifizetem az ellopott juhok árát, csak hadd abba, mert megölne a szomjúság, mert a nélkül is meleg van a pokolban!

-103-

Igy megint a cigány lett a nyertes.

Aztán mindketten hazamentek s otthon csak elkezd az ördög:

- Anyám! add ide a pénzes-pincze kulcsait, mert a cigány újra kifogott rajtam; mert gondold meg csak, az egész kút vizét egyszerre haza akarta hozni.

- Ehj fiam, szólt az ördög anyja, hozd el csak azt a 12 szál vasrudat, támogasd fel a szememet, hogy hogy nézzem meg egyszer azt a cigányt.

Az ördög aztán újra behozta a 12 szál vasrudat s ismét feltámogatta azokkal édes anyja két szemét. A vén asszony pedig tetőtől talpig végig mérte a cigányt s ekkor felkiáltott.

- Ehjnye fiam, hisz ez csak egy hitvány cigány! Node, mivel három próbát már kiállott s mégis ő lett a nyertes: ma már ne erezd útnak, hanem fektesd le a szomszéd szobába a vaságyra.

Ugy is lett. - A cigányt megmarasztották még egy éjszakára s belefektették a vasnyoszolyába; de ő kigyelme élt a gyanuperrel, mert hisz minek lett volna az a nagy szivesség: ezért ott hallgatódzott a kulcslyukon.

-104-

Csak fülel, csak fülel, egyszer csak elkezdi ám a vén asszony:

- Ehj fiam, hát mire való neked az a 12 mázsás vasbuzogány, hogyha nem arra, hogy azt a hitvány cigányt kollintsd vele főbe, he?!

- Igaz biz az édes anyám, hisz ez eszembe se jutott.

A cigány pedig ezt mind jól hallotta. Ennek sem kellett több, egy nagy fát fektetett a maga helyére, fejnek pedig vasfazekat borított le.

Itt bejön az ördög a 12 mázsás vasbuzogánnyal, fölemelé s akkorát ütött a vasfazékre, hogy az ugy ellapult mint valami laska mintha az istennyila ütött volna bele.

- Hej, pajtás, kiáltott a cigány, ne simogasd a fejemet azzal a 12 mázsás vasbuzogánnyal!

Az ördög csak ekkor ijedt el, hogy milyen kemény feje van annak az átkozott cigánynak rögtön elvetette a vasbuzogányt s a cigánnyal együtt lementek a pinczébe s kimért annak egy zsák aranyat, már mint az ellopott juhok árát. A cigány megse birta mozdítani azt a zsák pénzt, azért újra a politikához fogott illetéknépen:

- Hallod-e ördög pajtás, ugy-e én nem hoztam ide a juhokat, azért az árát itt föl se veszem, hanem fizesd ki a más világon, hozd el a válladon ezt a zsákpénzt; különben...

- De, hogy menjek én a te családot közé, hogyha oly erősek vagytok, hisz mindjárt agyonverték!

- Azt a piros szerencsését, attól ne tarts, hisz itt vagyok én, mert még mikor azt mondják: „Szosz kere dáde“ még ekkor ne félj, de ha ezt mondják „Dikhecz“ már akkor szaladj, mert jót nem állok érte, hogy a kisebbiket nem huzod.

Az ördög aztán a hátára vette a zsákpénzt, csakhamar elértek a más világra, a cigány putrija elé. Itt a sok purdó, apraja-nagyja ki szalad a dáde elébe s kérdik:

- Szoszkere dáde?

- Dikhecz, mi van a zsákban?

De mikor az ördög meghallotta ezt a szót „dikhecz“ levetette a zsákpénzt s ugy elszaladt, mintha soha ott nem lett volna.

A cigány aztán kifizette a juhásznak a juhok árát s a megmaradt pénzen barátságosan megosztzkodtak; feleközepe lett a cigányé, feleközepe pedig a juhászé.

A CSODA-FALEVELEK.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer a világon egy fiatal kalmár s ennek egy gyöngyadta felesége. Hogyim az egy pár cseléd szép volt, fiatal volt, halálba szerették egymást, ugyannyira, hogy fogadást tettek, hogyha valamelyik közülök elébb megtalálna halni, mint a másik: a kalmár nem házasodik még többé, az asszony pedig nem cseréli fel más-névvel az ura nevét.

No jól van, mi történik a dologból, mi nem, egyszer a szép asszony megbetegszik, meghal s el is tették öröknugalomra a kriptába; de az ura annyira szerette a feleségét, hogy egész tengernyi éjszakákon keresztül a koporsó mellett virradt meg. Egyszer a mint ott siratgatja a feleségét, hát látja, hogy egy nagy kigyó kibujik egy lyukból s egyenesen a felesége koporsójának tart.

- Ehjnye te csunya féreg, szólt a kalmár, csak nem mászod meg a feleségem koporsóját a szemem láttára, hiszem azt azt egyet! s ezzel kihúzta az oldalán fityegő szablyáját s a nagy kigyó fejét leszelte. A nagy kigyó teste ott hentergett a földön, de a feje fölkerelkedik, térül-fordul, be a lyukba, majd visszajöven, három csoda-falevéllal, elég az hozzá, a feje odaragadt a testéhez s aztán elment a maga utjára, a három csoda-falevelet pedig ott hagyta.

A kalmárfi, hogy, hogy nem, a három falevelet fölvette s mintha az isten sugta volna, felnyitotta az üveg koporsót s egyet a felesége szívére tett, kettőt pedig a két mellére s ime! a halott megmozdult, majd lélekzetet vett, majd ismét megrázkódván, felnyitotta a szemét, felült s kilépett az üvegekoporsóból.

Ki volt most boldogabb mint az egy pár cseléd, mikor újra egymásé lehettek s újra szerethették egymást, mint a páros galamb.

De itt a kalmárnak hosszú útra kelletvén mennie portékákért, kedves feleségétől nagy könyhullatások között elbúcsuzott, s elment. De mig odajárt, a fiatal menyecske egy generálissal összeszúrta a levét s elszökött vele idegen országba.

Mikor a kalmár nagy fáradtan hazavetődött a hosszú útról, csak ekkor vette észre, hogy oda a szép asszony, nincs szép asszony. Volt, nincs, elszökött a generálissal. Szörnyű nagy búsultában mindenét pénzzé tette s elindult országvilágszerte bujdokolni.

Csak mén, csak mendegél hétedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer

egy gyászszal bevont városba érkezett; az egész város fekete posztóval volt bevonva s az emberek olyan szomorúan jártak-keltek az utcán, mintha mindegyiknek halottja lett volna, kit reggel, délben és este mindig sirathatott.

Halott volt az igaz, az egész város halottja; mert a királynak egyetlen egy 18 éves leánya feküdt a teritőn. Ezért volt az egész város feketével, gyászszal bevonva.

Itt a kalmár, mit mit nem cselekedett, kapja a lelkét, felöltözött orvosi ruhába, beállított a király színe elébe, ki még most is feketébe öltözve egyetlenegy kedves leánya kimúltát siratta.

- Adjonisten jó napot fölségednek! köszönt neki az orvos-ruhában felöltözött kalmár.

- Fogadj isten orvos! hát mi járatban vagy?

-112-

- Mi tűrés tagadás, fölséges uram, én biz nem egyébért fordultam fölségedhez, mint annak a megtudása végett, hogy mit adna fölséged annak az embernek, a ki egyetlenegy legkedvesebb leányát ismét életre tudná hozni?

- Oh jó ember, hát mit adnék egyebet, mint a felekiráltságomat a leánnyal együtt!

- No, ha fölséged nekem is megadja azt a mit ígért, nekem is ideadja a felekiráltságot és vele együtt a királykisasszony kezét: itt van parolás tenyerem, hogy én leszek az az ember, a ki egyetlenegy kedves leánya drága világát ismét visszaadja, s nem kérek egyebet, mint azt, hogy vagy három óráig egyes egyedül lehessék abban a szobában, a melyikben kiterítve fekszik a királykisasszony.

A király mindenbe beleegyezett, csakhogy aztán fel legyen ám támasztva egyetlenegy legkedvesebb leánya. Az orvosruhában felöltözött kalmár pedig nem tett egyebet, mint bemenvén a halottas szobába, ajtót, ablakot bezárt, becsinált, hogy azon egy teremtettt lélek se lásson be, majd felhajtotta a halott-takarót s a királykisasszony szűz testére felrakta a csodafaleveleket. Egyet a szívére tett, kettőt pedig a két cziczi dombja alá s ime! a halott megmozdult, lélekzetet vett, majd megrázkódván, felült s leszállt a deszkáról.

-113-

Ha szép volt a kalmár előbbi felesége, de a királykisasszony hétszerte szebb s hogy meglátták egymást, azt mondták egymásnak: „Én a tiéd, te az enyém, ásó kapa se választ el egymástól.“ A király pedig rájuk adta az áldást és a pap összeadta az egy pár cselédet.

Igy a nagy szomorúságból nagy vigasság lett; a halottas tor helyett lakodalmat laktak s térdig jártak abba a jóféle sárga tyúkhús levesben, s még az árva gyermeknek is akkora kalács volt a kezében, hogy majd letörte a derekát.

Mikor a mézes-mákos hetek elmúltak, az ifjú király, már mint a mi kalmárunk és a felesége, útrakeltek, hogy össze-vissza járják az országot s a hol lehet, gyámolítsák az ügyefogyottakat és segítsék a szegényt. A mint így utazgattak, egyszer abba a városba találtak vetődni, hol a generális és a kalmár előbbi felesége lakott.

De az ifjú király és a felesége, hogy föl ne ösmerjék addig, míg ők nem akarják, paraszti ruhában öltöztek fel s mint ilyenek egy csárdába vetődtek be. A csárdában ott ivott három vén huszár; mulattak kedvükre s ugyancsak benéztek a kancsó fenekére, mert már egy kicsit kótyagosak is valának.

-114-

A király meg a felesége ugyanazon asztalhoz ültek, hol a három vén huszár pityizálgatott. A huszárok emberség-tudók valának s egy közülök mindjárt megkinálta a királyt a telt palaczkkal, mondván;

- Igyál földi, te érted is meghalt a Jézus!

A király elvette a palaczkot s jót huzott belőle, majd ő is parancsolt egy itcze bort s visszakinálta a huszárt, mondván:

- Igyék vitéz uram, mert kendért is leesett a varju a fáról!

A huszár elvette a telt palaczkot s jót huzott belőle, majd vissza akarta tenni a király elébe, de az intett neki, hogy a többieket is kínálja meg.

Addig addig ittak a huszárok, hogy a pénzük sehogy sem futotta ki a bor árát, a korcsmáros pedig az apja fiának se adott rovásra.

Mit volt mit tenni az egyik huszárnak, ki legtöbbször tartozott, haza is kellett volna már menni, mert régen elfújták már a takarodót, itt is szeretett volna maradni, mert nagyon mulatnékja volt, a korcsmáros pedig, mint mondám, nem adott hitelbe, kapja a lelkét, leoldozta az oldalról a kardját, odadozta a csaplárosnak, hogy hozzon bort.

-115-

A király mindezt jól látta, de nem szólt egyebet, csak azt kérdezte a vén huszártól:

- Hej, vitéz uram, mit csinál kend holnap kard nélkül, mikor ki kell rukkolni, mert itt lesz a király?

- Mi csinállok, mi csinállok, az az én gondom; mert voltam én már nagyobb bajban is, mégis kivágtam magamat a ki áldója van, hisz azért teremtettt az isten huszárnak! aztán legfeljebb is, ha észreveszik is, az lesz a dolog vége, hogy huszonötöt rám hegedülnek, aztán pontum!

No jól van, ez abba maradt. - Reggelre kelve a király és a felesége tisztelgésére az egész

huszárezred kirukkolt; ott volt a generális is, meg aztán a felesége is, már mint a király első oldalbordája, meg aztán az a vén huszár is a ki kardját beitta, s ki az aczél kard helyett, még azon éjszaka fakardot faragott magának s azzal rukkolt ki.

A király mindjárt észrevette, hogy melyik huszár volt az, a ki a kardját beitta. Odamegyen hozzá s keményen végig nézte, majd parancsolta neki, hogy álljon ki a glédából: a huszár kiállott. Most a király azt parancsolta, hogy szúrja keresztül a lovát s ekkor a huszár nagy keservesen föltekintett az ég s felkiáltott:

- Istenem, tégy csodát, változtasd a kardomat fává, hogy ne szúrhassam keresztül ezt az áldott jó pára jószágot!

A király elnevette magát a huszárfogáson, és igen megtetszett neki a vén vitéz.

Aztán a huszár a kardjára tekintett, mondván:

- Köszönöm istenem, hogy meghallgattad a kérésemet, hogy fává változtattad a kardomat!

A király aztán a vén huszárt azonnal megtette generálisává, a volt generális- és az első feleségével pedig törvényt láttatott s a regement hohérjával mind a kettőt kiseprőztette az országból.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt, a kinek esze van ezt se hiszi talán.

A MOSTOHA ÉS AZ ÉDES GYERMEK.

Volt egyszer a világon egy szegény asszony s ennek két fia, kik közül az egyik édes gyermeke volt, a másik pedig mostoha.

A szegény mostoha gyermeknek igazán mostoha volt a dolga; mert míg az édest réztepsiben sült pogácsával dugdosta az anyja, addig az a másik kenyérben sem evett eleget; mert míg az édesre egy héten háromszor is adtak tisztát, addig a mostoha három hétben sem kapott egyszer; mert míg az édes uj ruhában járt, uj szüre, uj czizmája, uj kalapja és nyakraalója volt, addig az árva csak viseltet hordott, fótos szür, fótos csizma, lyukas kalap s rongyos nyakraaló volt rajta, s mikor már annyira nőtt, hogy megbirta a maga kenyérét keresni, azt mondták neki, hogy menjen istenhírével szolgálatot keresni. A mostohája sütött az útra neki hamuban sült pogácsát.

El is ment az szívörömet, csakhogy egyszer a mostohájától megszabadulhatott.

A mint mén, mendegél, egyszer egy nagy terepély cserfa alá érkezett s hogyim fáradt is volt, éhes is volt: leült a nagy terepély cserfa alá, elővette a tarisznyáját, kibontotta s kivette belőle a hamuban sült vakarót; de a mint ketté akarja törni, honnan honnan nem, egy kis róka áll előtte, s enni kért, mondván:

- Hallod-e te jó mostoha fiú, hogyha szépen megkérnélek, nem adnál nekem abból a hamuban sült vakaróból?

- Adok biz én, mert jut is, marad is s ezzel a mostoha fiú kétfelé törte a vakarót s feleközepét a kis rokának adta.

A kis róka elvette a hamuban sült vakarót s mikor megette, azt mondja a mostoha fiúnak:

- No mostoha fiú, jótét helyébe jót várj: azért itt van, tedd el ezt a három szál szőrömet, majd hasznát veszed még ügyes-bajos dolgaidban, csak égesd meg, vesd a tűzbe s én tüstént segítségedre leszek.

No jól van, a mostoha fiú elvette a három szál róka-szört, eltette s a kis rókától elbúcsuzván, útnak eredt.

Mén mendegél aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer egy királyi rezidenczia elé ért. Bemegyén a rezidencziába, hát a király ép szemközt jött rá. Köszön neki -

- Adjon isten jó napot fölségednek!

- Fogadj isten mostoha fiú! hát mi járatban vagy?

- Szolgálatot keresek.

- Ép jókor jöttél; aratóra van szükségem, ha kedved tartja megfogadlak. Itt meg itt van háromszázhatvanhat zsákos földem tisztabúzával bevetve, ha ezt egy 24 óra elforgása alatt le nem aratod, kévébe nem kötöd, csomóba nem rakod, haza nem hozod s ki nem csépeled: leüttetem a fejedet, de ha azokat megcselekszed; három tarisznya pénzt mérek ki a számodra. Az egyikben lesz aranypénz, a másikban ezüstpénz és a harmadikban rézpénz.

Itt a mostoha fiúnak csak akkor esett le az álla, mikor a király iménti beszédét meghallotta, de mit volt neki mit tenni, nem egyebet, mint azt, hogy nagy szomorúan kibandúkolt a háromszázhatvanhat zsákos föld szélére s hozzáfogott a munkához. De hiába serénykedett álló

nap, mert biz ő kigyelme bár úgy dolgozott mint a kutya, hogy szinte a hátán csorgott a víz, nem aratott le nagyobb darabot, mint ez a ház földje, la, de még hozzá sötét estve is dolgozott. Hogy aztán nagy fáradtan kidőlt a munkából, hogyim látta, hogyha szakadtáig dolgozik is, mégse arathatja le egy huszonnégy óra elforgása alatt azt a tengernyi éleket, nemhogy még kévébe is kötözze, csomóba is rakja, haza is vigye s még ráadásul ki is csépelje, fel is szelelje, mondom, hogy ezeket mind fontolóra vette, sirva fakadt.

Csak sirdogál, csak sirdogál, egyszer a mint ki akarja venni a kendőjét, hogy majd megtörli a szemét, kezébe akad a három szál rókaszőr. A mostoha fiúnak sem kell több, izibe tüzet rakott s belevetette a három szál rókaszőrt. Alig égtek ezek el, íme, előtte terem a kis róka, kérdvén:

- Mit sirsz, mit rísz olyan keservesen mostoha fiú?

- Hogyne sirnék, hogyne rínék, mikor a király azt parancsolta, hogyha egy huszonnégy óra elforgása alatt, ezt a háromszáz hatvanhat zsákos földet le nem aratom, kévébe nem kötöm, csomóba nem rakom, haza nem hordom, ki nem csépelem s fel nem szelelem: így meg úgy bánik velem; - ha pedig én mindezeket meg tudnám cselekedni: három tarisznya pénz lenne a jutalma. Az egyikben lenne aranypénz, a másikban ezüstpénz és a harmadikban rézpénz... Ezért föl az én fejem, ezért omlik az én két szemem könye!

-123-

- Ha csak ez a bajod, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél; csak te feküdjél szép csendesen s aludjál reggelig bátran, a többit pedig majd elvégzem én, csak bizd reám.

Ugy is lett. - A mostoha fiú lefeküdt szép csendesen s el is aludt, a kis róka pedig elővett három kis sípot, megfújta mind a hármat s íme, az első hangjára a kerek föld minden egere, a másodikra a kerek föld minden hörcsöge, a harmadikra pedig a kerek föld minden galambja előtte termettek, melyeknek aztán kiadta a parancsolatot, hogy a búzát learassák, kévébe kötözzék, csomóba rakják, haza is hordják a király pajtájába, s otthon még ki is csépeljék, fel is szeleljék.

Ezeknek se kellett kétszer parancsolni, mert az egerek ízibe hozzá láttak az aratáshoz, a hörcsögök kötözték és hazahordták, a galambok pedig szemenkint kiszedték a szép tiszta búzát; ugyannyira, hogy reggelre kelve mind a háromszázhatvanhat zsákos föld termése ott állt garmadában, hogy szinte gyönyörűség volt ránézni arra a drágalátos szemenszedett tisztabuzára!

-124-

A király aztán ezt látva rögtön kimérte a három tarisznya pénzt a mostoha fiúnak, ki aztán hazafelé fordította a szekere rúdját s mikor hazaért, a mostohája szinte elijedt ennyi temérdek pénz láttára, kérdvén:

- Hát édes fiam, hol tettél szert ennyi tengernyi pénzre?

- Hol tettem szert? hát itt meg itt lakozik egy király, s minthogy annak háromszázhatvanhat zsákos földjén levő termését egy huszonnégy óra elforgása alatt learattam, csomóba kötöttem, hazahordtam, kicsépeltem, kiszeeleltem: hát az adta.

Itt lelkem teremtette mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, de pengyom tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez!... Már akár fogy el akár nem, elég az hozzá, hogy a szegény fiú mostohája tulajdon édes gyermekét is elküldte szolgálatot keresni. De már ennek nem hamuban sült pogácsát sütött az útra, hanem tejbe-vajba sült szép fehér vakarót, melyet egy tarisznyába kötve nyakába akasztván, nagy szerencsekiváratok közt útnak eresztette.

-125-

Megyen mendegél az édes fiú hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, ő is elérkezett a nagy terepély cserfa alá s hogyim fáradt is volt, éhes is volt, leült az alá, elővette a tarisznyát, kibontotta s kivette belőle a kakastejjel tejbe-vajba sült szép fehér vakarót; de a mint ketté akarja törni, honnan-honnan nem, a kis róka előtte terem s enni kér, mondván:

- Hallod-e te édes fiú, hogyha szépen megkérnélek: nem adnál nekem abból a tejbe-vajba sült fehér vakaróból!

- Bizony nem adok én, majd bizony hogy is ne, kapardj kurta, neked is lesz!

A kis róka megszégyenülve tovább sompolygott, - az édes fiú pedig hogyim testét-lelkét megnyugasztotta, tovább ment.

Ő is elért ahhoz a bizonyos királyhoz. - Köszön neki:

- Adjon isten jó napot fölségednek!

- Fogadj isten édes fiú! hát mi járatban vagy?

- Szolgálatot keresek.

- Ép jókor jöttél; aratóra van szükségem, ha kedved tartja megfogadlak. Itt meg itt van háromszázhatvanhat zsákos földem zabbal bevetve, ha te ezt egy 24 óra elforgása alatt le nem aratod, kévébe nem kötöd, csomóba nem rakod, haza nem hozod s ki nem csépeled: annyi botot üttetek rád, a hány nap van egy esztendőben; - ha pedig mindezt megcselekszed, három tarisznya pénzt mérek ki a számodra. Az egyikben lesz aranypénz, a másikban ezüstpénz és a harmadikban rézpénz.

-126-

No jól van, itt az édes fiú nagy fittyre kimegyen a földre s hozzá látott a munkához; de biz ő kigyelme, ha nem mondom is elihetik, a háromszázhatvanhat zsákos föld termését nem aratta le: ezért a királytól kikapta a maga jutalmát - háromszázhatvanhat botot, melyeket alig birt

hazaczipelni, mert csakugy lézengett aztán mint a maszlagos hal, mint az agyonvert. S mikor valahogy nagy nehezen hazavánczorgott, jó édes anyja imhogy szörnyet nem halt drágalátos mákvirág fia esetén.

Itt a mostoha fiúból gazdag ember lett, az édes fiú pedig szegény ember, kik még most is élnek, ha meg nem haltak.

A SZÁZ PÁR KÖRTVE ÉS ALMA.

-127-

Volt egyszer a világon egy fuvaros, ki itt meg itt, ezen meg ezen az uton haladva ugy elakadt, hogy se előre se hátra, se jobbra, se balra. Most már mitevő legyen, hova tudjon a lelke lenni, mikor sehonnan se mutatkozik segítség; embert még aranyért sem lehetett volna látni.

-128-

-129-

A mint ott legjavában évődik s veszi a lelkét, egyszer, honnan, honnan nem, egy szőrös ördög termett előtte, ki senki más nem volt mint maga Plutó ő felsége.

- Hallod-e te szegény ember, szólt az ördög, akkor kíségtlek a hinárból, hogyha megigéred, hogy nekem adod a házadból azt a legkedvesebb jószágodat, miről mitse tudsz, hogy van-e a világon, vagy nincsen.

- Jól van, legyen a te szived szándéka szerént, neked adom a házamból azt a legkedvesebb jószágomat a miről én még mitse tudok.

-130-

A fuvaros aztán elszámlálta az ördögnek, hogy mije van, a riska tehéntől és a két pókos lótól kezdve a legutolsó kerékszegig; de az ördög csak a fejét rázta, hogy ez sem az, az sem az.

- Nekem tudtommal egyebem nincsen, azért a mi ezeken kívül találtatik a házamnál, neked adom.

- Add ki hát írásban, kösd le a lelkedet, ird alá nevedet s kezed keresztvonásával erősítsd meg, hogy nekem adod azt a legkedvesebb jószágodat, miről mitse tudsz.

A szegény fuvaros aztán az ördög által elkészített kontraktust aláírta, keze keresztvonásával megerősítette, hogy annak odaadja azt a legkedvesebb jószágát, miről ő mitse tud.

Az ördög aztán zsebre tette az írást, megfogta a kocsi rúdját s félkézzel ugy kirántotta, mintha soha el nem lett volna akadva abban a feneketlen kátyuban.

- No szegény ember, most már megmondom, hogy mi az a legkedvesebb jószágod, miről mitse tudsz: azalatt az idő alatt, mig te odajártál, a felséged egy kis fiút szült, s ez az a legkedvesebb jószágod, kiről mitse tudtál. Most elmehetsz haza békével, de 18 esztendő mulva elmegyek a fiúért s elviszem magammal.

-131-

S ezzel az ördög megfordult az egyik sarkán s ugy eltűnt, mintha soha ott nem lett volna, - a szegény ember pedig nagy szomoruan hazafelé bandúkolt, ki, hogy az ördögöt mégis valahogy kijátszsza, kitaníttatta a fiát s papnak szánta.

De mikor a fiú már a 17 esztendőt is meghaladta s a 18-ikba fordult: a szegény ember meg a felesége mindig sirással fogadták, hogy ha megjött az iskolából. A fiú csak elnézte egy darab ideig, de már nem állhatta szó nélkül, s kérdést intézett az apjához és az anyjához.

- Ugyan, tubus szüléim, nem felelnének egy kérdésemre?

- S mi lenne az kedves fiam? kérdé egyszerre az apja is, anyja is.

- Az biz nem egyéb, csak az, hogy mi dolog az, hogy én valahányszor megjövök az iskolából, mindég sirva-ríva találok kigyelmeteket?

- Hahó kedves fiam, szólt az apjuk, mi türes-tagadás, már csak megmondjuk az igazat, hogy mért omlik a mi szemünk könye, valahányszor kijösz az iskolából: az biz nem egyébért folyik, mint, egyszer ebben meg ebben az erdőben, ezen meg ezen az úton jóve elakadtam, még pedig olyan helyen, hogy máskor ott koczogva is eljöttek a lovaim, akkor pedig megse mozdultak. Hiába vettem ki a löcsöt, hiába ütöttem-vertem a szegény pára jószágokat, hiába vesztettem velük a lelkemet, mert biz azok, ha mindjárt tüzes taplót kötöttem volna is a fülükbe, nem mozdultak, - segítség pedig sehonnan sem érkezett. A mint ott legjavában küzködöm, egy emberforma vetődik elé, ki azt találja nekem mondani: „Hallod-e te szegény ember, akkor kíségtlek a hinárból, hogy ha megigéred, hogy nekem adod a házadból azt a legkedvesebb jószágodat, miről mitse tudsz, hogy van-e a világon vagy nincs.” - Én jó bolond létemre semmi roszat nem gyanítva, szavamat adtam s még rádásul írásban lekötöttem a lelkemet. Az a legkedvesebb jószágom pedig kiről mitse tudtam, senki más nem volt, mint te. S mikor az az átkozott csalfa emberforma, ki senki más nem volt, mint maga az ördögök királya, zsebre tette az írást, felém fordult, azt mondta nekem, hisz ugy az eszemben van, mintha csak tegnap történt volna: „Most elmehetsz haza békével, de 18 esztendő mulva elmegyek a fiúért s elviszem magammal.” És az az óra kedves fiam, melyben elszakasztanak a szivünktől, mindennap közelebb-közelebb jön; mert mára 18-ik esztendőbe fordultál. Ezért omlik a mi két szemünk könye, ezért siratunk téged éjjel-nappal kedves fiam, hangos zokogással.

-132-

-133-

- Ha csak ez a bajuk tubus szülem, kisebb gondjuk is nagyobb legyen ennél, mert majd elmegyek én a pokolba, majd fölkeresem ott Plútó ő felségét, majd elvégzem én vele a dolgot s hacsak lehet, elhozom a kontraktust, hisz hát kárjába tanultam volna ki annyi iskolát?

Aztán a szegény ember fia magára öltötte a papi ruhát, hona alá csapta a szent könyvet, kezébe vette a füstölőt és a szentelt viztartót, s elindult a pokol felé.

Ment mendegélt aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer a mint egy vadon erdőben levő magas hegyen keresztülment volna, egy híres zsvány útját állta; de hogyim látta az az istentől elrugaskodott, hogy kivel van dolga, félreállt az útból.

- Hová-hová lelki atya? kérdi a zsvány.

- Elmegyek a pokolba a kontraktusomért, felelt neki a kis-pap.

- No ha már odamégysz, nézd meg az én helyemet is, hogy hol fekszem én holtom után? s ha erre találsz visszajőni, megvárlak itt ezen a helyen.

No jól van, ez abba maradt. A szegény ember fia aztán tovább folytatta a maga útját; annyira-annyira, hogy egyszer mégis elért a pokol kapujáig. Bemegyén rajta s ekkor meggyújtotta a füstölőt, az ördögök pedig, a kiket elő-utó talált, mintha az istennyila kergette volna őket, futottak a tömjén szagától, mert az olyan volt nekik, mintha bűdöskővel füstöltek volna az orruk alá.

A kis-pap egyre tovább haladt, az ördögök pedig egyre tovább futottak a tömjénzag elől, orrukat, szájukat bedugván, egy se mert szemközt állni vele; mert az volt a boldog, a ki legelől futhatott.

A szegény ember fia minden háborítás nélkül egész Plútó ő felsége királyi rezidenciájáig eljutott s hogy ideért, rányitja ő felségére az ajtót s minden szó nélkül elkezd füstölni az ördögöket.

- Ki vagy, mi vagy, mit akarsz, mit kívánsz?? kiáltott rá a pokol királya.

De a kis-pap mindezekre semmitse válaszolt, hanem egyre füstölt a tömjénnel.

- Jaj, csak azzal a kénkfüsttel hagyj fel, mert mindjárt szörnyet halunk! mit akarsz, mit kívánsz?

De a kis-pap még ekkor se felelt az ördögök királya kérdésére, hanem elővette a szentelt vizet s el kezdte vele locsolni az ördögöket, kik hogyim nem volt menekülés, az ordítás és bőgéshez fogtak, mert az olyan volt nekik, mintha kővel hajigálták volna őket.

- Mit akarsz, mit kívánsz, mindent megadunk, csak azzal a kőhajigálással hagyj fel! kiáltott a király.

- Akkor felhagyok, hogyha idadod a kontraktus-leveletem, még aztán megmutatod ennek meg ennek a híres zsványnak a helyét a hol ő majdan fekszik.

Plutónak az anyja ott feküdt a kuczkóban vasszegeken s ez kikiáltott a fiának.

- Vesd oda annak a kutyának azt a levelet s mutasd meg annak a híres zsványnak leendő fekvő-helyét; mert mindjárt agyonver azzal a kövekkel!

A pokol királya aztán odadta a szegény ember fiának a kontraktust s megmutatta a híres zsvány fekvő helyét.

- Nézd, szólta Plútó, itt fog ezen az éles beretva-ágyon feküdni, alatta és felette pedig lobogós-lángos tűz ég egész ezer esztendeig.

A szegény ember fia aztán zsebre tevén a kontraktust, kijött a pokolból s hazafelé fordította a szekere rúdját. A híres zsvány pedig azon a bizonyos helyen megvárta a kis-pap érkezését s azt kérdi tőle:

- No megnézted-e azt a helyet, a hol én holtom után fekszem?

- Meg, válaszolt a pap.

- S mivel lesz az ágyam feneke kirakva?

- Éles borotvával.

- Mi lesz a fejem alatt a vánkus?

- Égő zsarátnok.

- Mi lesz a takaróm?

- Lobogós láng.

- S mennyi ideig kell ott nekem senyvedni?

- Ezer esztendeig.

- Hát nincs szabadulás a számomra?

- Van; hogyha azt megcselekszed, a mit mondok: kit ütöttél legelőször agyon?

- Az apámat.
- S másodszer?
- Az anyámat.
- Megvan-e az a botod, a melylyel az apádat agyonütötted s mi fa az?
- Megvan, itt van a kezemben. Mi fa, mi fa? ez biz nem egyéb, mint töről vágott almafa.
- Hát az a botod megvan-e, a melyikkel az anyádat agyonütötted s hát az mi fa?
- Az otthon van s ha jól emlékszem, töről vágott körtvefa.
- Hát látod-e azt a nagy hegyet, mely itt előttünk az eget támasztja?
- Látom.

- No, ha látod, eredj föl annak a tetejébe, s ültess el ott mind az almafa- mind a körtvefa-botot tővel lefelé s térden csúszva ebből a forrásvizből mindaddig hord a szádban azoknak a tövére a vizet s mindaddig öntözdgesd, míg mind az almafa, mind a körtvefa ki nem hajt, virágot nem hoz s gyümölcsöt nem terem. Ha pedig egyszer kizöldül, kivirít, gyümölcsöt hoz a két gyilkos szárazfa: éjjel-nappal sose hunyd be a szemedet, mert ha a gyümölcséből, nem többet csak egyet is ellopnak, minden munkád, minden fáradságod dugába dőlne s újra megint elszáradna a fa, lehullna róla a levél és gyümölcs. S mindaddig ki nem virítanak, míg azt a munkát, melyet elvégeztél, előlről nem kezdenéd; még ismét térden csúszva abból a bizonyos forrásból a szádba vitt vízzel mindaddig nem öntözd, míg mind a kettő újra ki nem hajtana, virágot nem hozna s gyümölcsöt nem teremne.

-138-

S ezzel a kis-pap ott hagyta a zsványt, ez pedig tüstént abban a szempillantásban fölment arra az irdatlan magas hegyre s a leghegyében mind a körtvefa-, mind az almafa-botot elültette egymás mellé, aztán két térdére esett s ezen csúszva elmászott ahhoz a bizonyos forrásvizhez melyet a kis-pap mondott neki. Mikor odaért telemerítette a száját s térden állva, térden csúszva felmászott ismét arra az irtalmatlan magas hegyre s megöntözte mind a körtvefa-, mind az almafatot tővét; - aztán újra térdre esett, újra elcsuszott a forrásvizig s telemerítvén a száját, ismét azon az úton és módon felmászott a hegy tetejére s megöntözte a szájában hozott vízzel mind a körtvefa-, mind az almafa-bot tővét. Ez így ment hét álló esztendeig, egyik nap csakugy mint a másik nap. Hét esztendő elmúltával aztán mind a körtvefa-, mind az almafa-bot kihajtott, kivirágzott vörös levéllel, fekete virággal s piros gyümölcsessel.

-139-

Mikor a két gyilkosfa meghozta a maga gyümölcsét, a zsvány nem tett egyebet, mint éjjel-nappal ott ülven a két fa tövében, soha be nem hunyta a szemét, hanem szünetlenül csak a gyümölcsfákat őrizte.

De itt lelke teremtette mi történik a dologból, mi nem, egyszer, hogy-hogy nem, a zsvány eltalált aludni; egy fekete varju pedig a szomszéd fáról csak ezt várta. S hogyim látta, hogy a híres zsvány se holt, se eleven: rárepült az almafára s egy szép piros almát leszakasztott róla; - erről aztán a körtvefára szállt s arról is szintén leszakasztott egy körtvét s aztán mind a két gyümölcsessel elrepült.

Itt lelke teremtette mind az almafáról, mind a körtvefáról tüstént abban a szempillantásban minden levél s minden gyümölcs lehullván, elszáradtak, a töveikből pedig hangos sirás-rívás és jajveszékés hallatszott.

A híres zsvány csak a nagy sirásra-rívásra ébredt föl s tüstént megösmerte, hogy az, a ki az almafa tövéből jajveszékelt, senki más, mint tulajdon nemző apja, az pedig a ki körtvefa tövében sir-rí, senki más, mint tulajdon szülő anyja s ekkor mind a sirás-rívás, mind a jajveszékés olybá tetszett neki, mintha a szívében egy nagy kést ütöttek volna.

-140-

- Ne sirj anyám, ne jajveszékelj apám, szólt a zsvány, igaz hogy megloptak, de majd máskor jobban vigyázok; könyeimmel öntözlek, szájamból itatlak, de mégis muszáj újra kihajtanotok.

S csakis így nem hallatszott többé a nagy sirás-rívás és a keserves jajszó, csakis így hallgatott el mind a körtvefa, mind az almafa.

A híres zsvány aztán a két térdére esett s ezen csúszva újra elmászott ahhoz a bizonyos forráshoz, majd telemerítvén a száját a vízből, azon az úton és módon visszament a magas hegyre s megöntözte mind az almafát, mind a körtvefát. Ez így ment hét álló esztendeig, egyik nap úgy mint a másik nap. Hét esztendő elmúltával aztán, mind a körtvefa, mind az almafa kihajtott, kivirágzott gyümölcsöt hozott, csak hogy a levele: vörös volt, a virága fekete: s a gyümölcse: vérpáros.

-141-

Mikor a gyümölcsfák megtermették a maguk gyümölcsét: a híres zsvány nem tett egyebet, mint odaült a két fa tövébe s éjjel-nappal őrizte.

Itt lelke teremtette egyszer egy hatlovas üveges-aranyos hintó vágatott el a két gyümölcsfa alatt, de már ekkor érett volt ám mind a körtve, mind az alma s csakugy piroslott, hogy jobban se kellett. Meglátja a piros almákat és körtvéket a kocsiban ülő püspök, ki senki más nem volt, mint a szegény fuvarosnak a fia, parancsolja a huszárjának, hogy ugorják le a bakról s hozzon neki abból a gyümölcsökből vagy egy párt.

A huszárnak sem kellett ezt kétszer mondani, ízibe lepattant a bakról, oda szalad az almafa és

körtvefa alá, hogy majd szakít egyet-egyet róluk, s odaviszi az urának; de a mint ép hozzá akar nyulni, megrázkódik egy falevél s megszólal:

- Ne szakíts mi rólunk oh jó ember; mert nem te ültetted ide, nem te öntöttél szájbán hordott vízzel!

A huszár a világerért se nyult többé a gyümölcsökhöz, hanem visszaszaladt a püspökhöz s mondja neki:

- Nagyságos uram! biz én nem hoztam se a körtvefáról, se az almafáról, mert a hogy ép szakítani akartam volna róluk, megrázkódik egy levél s megszólal, mondván: „Ne szakíts mi róluk oh jó ember; mert hisz nem te ültetted ide, s nem te öntöttél szájbán hordott vízzel!” S ezért biz én isten látja a lelketem nem mertem a gyümölcsökhöz nyulni.

- Jól tetted édes fiam, szólt a püspök, kinek csak ekkor jutott eszébe, hogy micsoda alma- és körtvefa az. Ezért leszállott az üveges-aranyos hintóból, odament a két fa alá, hát a tövében ott ül ám a vén ősz zsvány.

A püspök aztán megáldoztatta a zsványt megszámlálta a gyümölcsöket a fákon. Mind a körtve, mind az almafán száz-száz pár gyümölcs volt. S mikor a legutolsó gyümölcsre került a sor, s mikor azt is a többi közé számította, azok megrázkódtak s fehér galambképeben elrepültek. Ott repült közöttük a vén ősz zsvány lelke is.

A HASZNAVEHETLEN BOGNÁR.

Volt egyszer a világon egy király s ennek egy hasznavehetlen bognárja, ki örökkön örökké nem tett egyebet, mint a korcsmában muzsikáltatta magát, egész álló napokon és egész tengernyi éjszakákon keresztül dinom-dánom, eszem-iszom, hisz van a királynak elég pénze. A király már restelni kezdte a dolgot s pirongatóriumhoz fogott, de hiába huzod a kutya fejét az asztalra, mert a kibe az ördög belebujt, benne is marad az; biz a hasznavehetlen bognárt hijába vasalták a munkára, mert aztán is csakugy muzsikáltatta magát, mint annak előtte. Ezért a király a hasznavehetlen bognár életére törekedett, hogy azt elveszithesse. Ezért behivatta magához s azt mondja neki, szót szólván:

- Hallod-e te, dologkerülő hasznavehetlen bognár - szidom az anyádat! - ha te nekem egy huszonnégy óra elforgása alatt olyan száz akós hordót nem csinálsz, melyen egy furás, faragás nem sok, de még annyi se lássék: nyársra huzatlak.

A hasznavehetlen bognár minderre nem szólt semmit, hanem a hátára vetett egy tarisznyát, a kezébe vette a faragófejszét s kiballagott az erdőre, hogy majd kiválasztja a száz akós hordónak való fát.

Mire kiért az erdőre, megis éhezett, el is fáradt: ezért leült egy nagy terepély fa alá, elővette a tarisznyát s falatozni kezdett.

Csak eszik, csak eszik, egyszer honnan-honnan nem, csak előtte terem egy kis róka s enni kér.

- Adok biz én, válaszolt neki a hasznavehetlen bognár, mert jut is, marad is.

S ezzel egy darab kenyeret és egy darab kolbászt odahajított a rókának. Mikor a róka megette a kenyeret és kolbászt, csak elkezd:

- Hallod-e te, hasznavehetlen bognár, minthogy te könyörültél rajtam, én is könyörülök rajtad, mert jótét helyébe mindig jót várj. Hogyha nem mondd is, ugy is tudom, hogy mért fáradtál ki ide az erdőre; ugy is tudom, hogy a király vesztetre tör, de nem lesz az idős, mert majd kisegitlek én a bajból, majd elkészitem én azt a száz akós hordót, melyen egy furás-faragás nem sok, de még annyinak sem szabad látszani, csak te fekdjél le s pihend ki magad.

Ugy is lett. - A hasznavehetlen bognár lefeküdt, megpihent, a kis róka pedig azalatt elkészítette a száz-akós hordót, még pedig ugy, hogy azon egy furás-faragás nem sok, de még annyi sem látszott.

Mikor készen volt a száz-akós hordó, a hasznavehetlen bognár haza vitte s átadta a királynak, ki annak láttára, mint a juh, szemét-száját eleresztette, mert még az apja, nagyapja, de még a szépapja se látott oly mesterségesen készült hordót, mint az volt; mert azon furást vagy faragást aranyért se lehetett volna látni.

No jól van, ez abba maradt, de egy kevés idő múlva újra maga elé hivatja a király a hasznavehetlen bognárt s azt mondja neki:

- Hallod-e te, dologkerülő hasznavehetlen bognár - szidom a lelketet! - ha te nekem egy huszonnégy óra elforgása alatt olyan vasasszekeret nem készítesz, mely magától szaladjon minden ló nélkül: kerékbe töretlek össze!

A hasznavehetlen bognár erre sem szólt semmit, hanem a hátára vetette a tarisznyáját, kezébe vette a faragó fejszét s kibandúkolt az erdőre, hogy majd kikeresi a szekérnek való fát.

De mire kiért az erdőbe, meg is éhezett, el is fáradt: ezért leült egy nagy terepély fa alá, elővette a tarisznyát s falatozni kezdett.

Csak eszik, csak eszik, egyszer honnan-honnan nem, újra előtte terem a kis róka, s enni kér.

- Adok biz én, kis rókácska, válaszolt neki a hasznavehetlen bognár, mert jut is, marad is.

S ezzel egy darab kenyeret, meg egy darab szalonnát odahajított a kis rókának. Mikor a róka megette a kenyeret és a szalonnát, megszólalt.

- No, hasznavehetlen bognár, jótét helyébe jót várj. Hogyha nem mondod is, ugy is tudom, hogy mért fáradtál ki ide az erdőre, ugy is tudom, hogy a király vesztedre tör, de nem lesz az idő, hiszem azt az egyet, mert majd kisegitlek én a bajból, majd elkészítem én azt a szekeret, mely magától szaladjon minden ló nélkül, csak te fekdjél le s pihend ki magad.

-149-

Ugy is lett. - A hasznavehetlen bognár nyugalomra hajtotta le a fejét, a kis róka pedig azalatt szépen elkészítette a szekeret, mely magától szaladt minden ló nélkül. Mikor készen volt vele, felköltötte a hasznavehetlen bognárt s azt mondja neki:

- No, hasznavehetlen bognár, itt van, el van készítve a magától szaladó szekér, csak te ülj bele s parancsold neki, hogy a király udvarában álljon meg. De még azt is akarom mondani, hogy ne, itt van ez a kis síp, tedd el, mert majd hasznát veszed még s ha valami ügyes bajos dolgod lesz, csak ebbe fuj bele, majd segít ez rajtad.

A hasznavehetlen bognár aztán megköszönte a kis rókának a hozzája való szivességet, beleült a magától szaladó szekérbe s meg sem állt hazáig, vagyis a király udvaráig.

Mikor a király meglátta a magától szaladó kocsit, nem szólt semmit, csak a fejét csóválta, majd nagy mérgesen a hasznavehetlen bognár felé fordult s azt mondta neki:

-150-

- Hallod-e te dologkerülő, hasznavehetlen bognár - szidom az anyádat! - az ólamban van száz nyúl, s ha te azokat három napig meg nem őrzöd, reggel ki nem hajtod a mezőre, estve pedig haza nem tereled, de ugy, hogy egy hija se legyen a száznak: leüttetem a fejed gombját.

Mit volt mit tenni a szegény bognárnak, kénytelen kellett kieresztette az ólból a száz nyulat s kihajtotta a mezőre; de a nyulak alighogy ennek a széléhez értek, valahány volt annyiféle futott. Ki tereli ezt már össze? A szegény hasznavehetlen bognár hol az egyik után, hol a másik után futott s egész nap kergetőzött velük, mégis csak egyet sem tudott összetereelni.

Itt már alkonyodik, haza is kellene már a nyulakat hajtani, de a száz százfél volt, egyik a pokolban, másik a fenéken: ezért a hasznavehetlen bognár szörnyen elbúsulta magát s tán még az életének is véget akart vetni, hisz már mindegy, akár ő maga vessen véget az életének, akár a király; mert sehogy sincsen szabadulás. Ezért már benyult a kebelébe, hogy kiveszi a bicskáját és a szívébe üti; de a bicska helyett a kis rókától kapott síp akadt a kezébe.

-151-

Ennek sem kell több, kiveszi a sípot, belefúj, hát ihun jőnek a nyulak s olyan szelidek valának mint a kezes bárány, melyet szüntelen marokból etetnek.

Mikor a nyulak mind együtt valának, hazafelé kezdte terelgetni. A király ott várakozott rá a kis ajtóban, maga eresztette be a nyulakat egyenkint s kezdte számolni: egy, kettő, három... kilenczvenkilencz, száz, egy hija sincsen a kerekszámnak.

Itt másnap újra kihajtotta a nyulakat a mezőre a hasznavehetlen bognár; de a nyulak alighogy annak a szélére értek, valahány volt, annyiféle futott.

De most a hasznavehetlen bognár mitse gondolt a nyulak szanaszét-futásával, hisz gondolta magában, majd előveszi a kis sípot, belefúj s annak a hangjára majd összefutnak; hanem lefeküdt egy szép árnyékos helyre s aludt kedvére.

De a király sem nyughatott; törte a fejét, hogy és mint veszithesse el a hasznavehetlen bognárt. Ezért maga elé hívatta egyetlen egy legkedvesebb leányát s azt mondja neki, szót szólván:

-152-

- Kedves leányom! Nekem egy nagy kérés van hozzád.

- S mi lenne az királyi atyám?

- Az biz nem egyéb, hanem öltözködjél fel paraszti ruhába, menj ki aztán ide meg ide a mezőre, hol a hasznavehetlen bognár őrizi a száz nyulat s kérj tőle egyet. Ha szépszóért nem ad, hát majd édes csókért; de nekem nyúl nélkül haza ne jőj, ha mindjárt a testedből kívánna is érte!

No jól van, a királykisasszony engedelmeskedett édes atyja kívánságának, kapja a lelkét mit-mit nem cselekszik, felöltözött paraszti ruhába s kiment a mezőre a hasznavehetlen bognárhoz, ki még most is kedvére aludt az árnyékos fa alatt.

Megrugja a királykisasszony a lábát a bognárnak, az fölébredt, de ki mindjárt észrevette, hogy kivel van dolga.

- Isten jó nap nyulak pásztora!

- Fogadj isten királykisasszony! Hát mi jót hozott a szegény nyúlpásztornak?

-153-

- Nem hoztam én egyebet, csak azért jöttem, hogy szeretnék egy kis nyúlra szert tenni: azért

nem adnál el belőlük jó pénzért vagy egyet!

- Fölséges királykisasszony, pénzért nem adok, hanemha három csókot ad, én pedig visszaadhatom: akkor nem bánom, adok egy nyúlat.

Igy a királykisasszony három pár csókért kapott egy nyúlat, s azzal aztán nagy vigán hazafelé futott; de mikor ép a kilincset fogta, hogy benyítja az ajtót, megfújja a nyúlpásztor a kis sípot, a nyúl mint az istennyila kiugrott a leány öléből s meg sem állt míg a nyájhoz nem ért.

A nyúlpásztor hazafelé terelte a nyáját, a király pedig ott várakozott a kis-ajtóban az érkeztére s mikor megjöttek, maga eresztette be a nyúlakat egyenkint, olvasván: egy, kettő, három... kilenczvenkilencz, száz, egy hija sincsen a kerekszámnak.

Reggelre kelve a nyúlpásztor harmadszor is kihajtotta a nyúlakat a mezőre, s hagyta azokat a magok útjára menni.

A király most meg a feleségét hivatta be a fehér szobába s azt mondja annak, szót szólván:

-154-

- Szivem szép szerelme! nekem egy nagy kérésem van hozzád.

- S mi lenne az kedves férjem?

- Az biz nem egyéb, mint öltözködjél fel paraszti ruhába, menj ki aztán ide meg ide a nyúlpásztorhoz s kérj tőle egy nyúlat, ha szép szóért nem adja, hát majd ad édes csókért; de nekem, ha mindjárt a testedből kívánna is, nyúl nélkül haza ne jőj!

No jól van, a királyasszony hajlott férje-ura kérésére, felöltözött paraszti ruhába s kiment a mezőre a nyúlak pásztorához, ki most is kedvére aludt a hűsben.

Megrugja a talpát a királyasszony a nyúlpásztornak, az fölébredt, de mindjárt elősmerte, hogy ki van a paraszti ruhában.

- Isten jó nap nyúlpásztor!

- Fogadj isten királyasszony! hát mi jót hozott a szegény nyúlpásztornak, s mi jóért jött, hogy ha merem kérdezni?

- Nem jöttem én egyebért, csak azért, hogy nem adnál-e el nekem egy nyúlat jó pénzért?

-155-

- Pénzért királyasszony nem adok, hanem ha három csókot ad, én pedig visszaadhatom: akkor nem bánom, rászánom a fejemet, adok egy nyúlat.

A királyasszony nem szólt semmit, hanem lehajolt s megcsókolta a nyúlpásztort háromszor, az pedig visszaadta azokat.

Igy a királyasszony három pár csókért kapott egy nyúlat s aztán nagy vigán hazafelé vette az útját; de mikor ép a kilincstre tette a kezét, hogy majd benyítja az ajtót, megfújja a nyúlpásztor a kis sípot, a kis nyúl pedig mint a villámlás kiugrott a királyasszony öléből s meg sem állt míg a nyájhoz nem ért.

Mikor a nyúlak mind együtt valának, a nyúlpásztor hazafelé terelte a nyáját, a király pedig a kis-ajtóban várakozott azoknak érkeztére s mikor megjöttek, maga eresztette be a nyúlakat egyenkint, olvasván: egy, kettő, három... kilenczvenkilencz, száz, egy hija sincsen a kerekszámnak.

Reggelre kelve a nyúlpásztor újra kihajtotta a nyúlakat, de most maga a király ment ki a mezőre, felöltözvén paraszti ruhába.

-156-

Mikor a nyúlpásztorhoz ért, köszön neki.

- Isten jó nap nyúlak pásztora!

- Fogadj isten szegény ember! hát mi jóért kerestt meg?

- Mi türes-tagadás, én biz nem egyebért, csak azért, hogy szeretnék tőled egy nyulacskát venni jó pénzért, bizony nem bánod meg!

- Pénzért nem adom, hanem ha tizenkét botot a farodra szóthatok, nem bánom, ráadom a fejemet.

Mit volt mit tenni a királynak, lefeküdt a gyepre s a nyúlpásztor amugy káplárosan rávágta a tizenkettőt, hogy csakugy porzott az ülepe; de a király mindezt föl se vette, csakhogy nyúlra tehetett szert, gondolván magában, megállj ilyen amolyan dologkerülő bognárja, mégis te húzod a kurtábbikat.

De biz az mégse húzta, mert mikor a király ép a kilincstre tette a kezét, hogy már benyítja az ajtót, megfújja a nyúlpásztor a kis sípot, és a kis nyúl mint a villámlás kiugrott a király öléből s meg sem állt addig, míg a nyájhoz nem ért.

-157-

Aztán a hasznavehetlen bognár negyedszer is hazahajtotta a száz nyúlat, a király pedig most is ott állott a kis-ajtóban, maga számolta meg, de nem lelhetett hibát, mert a nyúlak mind megvoltak.

A nyúlpásztor aztán ötödször is kihajtotta a száz nyulak a mezőre legelészni, a király pedig felülvén arra az ördögös szekérre, melyet a hasznavehetlen bognár csinált, kiment a nyúlak

pásztorához, de három üres zsákot is vitt ki magával.

- Hallod-e te ilyen amolyan dologkerülő nyúlpásztor - szidom a lelkedet! - ha te nekem ezt a három zsákot tele nem csinálod igazsággal: leüttetem a fejedet!

A nyúlak pásztorra minderre csak ezt felelte, szót szólván:

- Kijött a királykisasszony, én is adtam, ő is adott; kijött a királyasszony, én is adtam, ő is adott; kijött a király én is adtam, ő is...

- Csak hadd el, csak hadd el, közbe vágott a király, tele van már mind a három, csak hadd el... s inkább szeretnék a pokolba lenni, mint ezt hallani.

-158-

Erre a szóra, mintha parancsolták volna, megindult az ördögös szekér a királylyal s meg sem állt vele a pokol fenekéig.

Aztán a hasznavehetlen bognár elvette a királykisasszonyt, király lett s még most is uralkodik a feleségével együtt, hogyha meg nem haltak.

MINDEN KÖLCSÖN VAN BARTAKÉNT.

-159-

Volt egyszer a világon egy cigány és egy molnármester, ki a cigánynak komája volt.

Egy bizonyos napon a cigány vagy félvéka buzát fölvetett a hátára s elment a komájához a malomba őrletni; de míg a molnár a szobába ment, addig a cigány a tribét és bakot elcsente, uzsdí be a zsákba a liszt tetejére, s aztán ő is bement a komájához.

-160-

-161-

- No koma, kérdi a molnár, jó-e a liszt?

- Jó jó, felelt a cigány, de nem azt mondom én, hanem tribé és bakó a zsákban.

- Hát a komámasszony, hogy van?

- Mint a makk egészséges, de nem azt mondom én, hanem tribé, bakó a zsákban.

- Hát a kis keresztfiam?

- Annak sincs kutyabaja sem, de nem azt mondom én komám uram, hanem azt: tribé, bakó a zsákban.

-162-

A molnár még most se jött észre.

- Ehj, fakadt ki végre, menjen komámuram pokolba azzal a tribével és a bakóval; mindig csak azt hajtja...

- Csak hazsa megyek, nem a pokolba, válaszolt neki a cigány.

És a tribét és bakot csakugyan elvitte.

A molnár csak másnap vette észre, hogy oda a tribé és a bakó s csak ekkor jött észre, hogy mért emlegette olyan gyakran a komája azokat.

No megállj, gondolta magában, minden kölcsön van Bartaként, majd megtréfállak.

Hogy ezt elgondolta, elment a komájához, ki ép szegeket vert, a felesége pedig fujtatott.

- No mit álmódott komám-uram? kérdé a molnár.

- Én szépet álmodtam; olyan szépes veres nadrágom és ezüstgombos mentém volt, válaszolt a cigány, csak azs a kár, hogy álom volt, veté utána. - Hát komám uram mit álmódott?

- Roszat koma, roszat.

- De csak nem én rólam?

-163-

- De ép te rólad! Hát azt álmodtam, hogy lóképü fehér halál a ránk következő éjjel eljön érted, kirántja alolad a gyékényt s elvisz a pokolba.

A dáde egészen elszomorodott s olyan nagyokat ütött a szeg fejére, mintha már az volna a lóképü fehér halál.

A molnár aztán elment, a cigány pedig mindegyre szomorubb lett, hijába vigasztalta az anyjok és a purdó sereg, hogy így agyonütik, úgy agyonverik azt a lóképü fehér halált, hogyha el találna jönni: nem ért semmit, a dádet nem lehetett megvigasztalni.

Mikor eljött az estve, el a lefekvés ideje, nagy sohajtozva feküdt le a vaczokra, végre egy tizenegy óra felé mégis elszenderült. A molnár pedig, ki az ablakon leselkedett, ép ezt várta; mert a dáde szénhordó szürke lovát tüstént a cigány viskója ablakvasához kötözte.

A szürke aztán csakugy nézte az ablakon át, hogy hánykódik a gazdája a vaczkon. Addig-addig hánykódott a cigány, míg ugy éjfél után egy órakor fölébredt s tekintete az ablakra esett.

-164-

- Júj, ott a lóképü fehér halál, ordított a cigány. Pörölyre, kalapácsra fiúk!

De ki volt frisebb mint a vén cigány; ízibe felugrott a vaczokról, kezébe ragadta a huszfontos pörölyt s az ablakon keresztül úgy főbe vágta a saját lovát, hogy az menten kilehelte szegény páráját.

Csak mikor a szegény pára jószág elbódult és eldült s mikor erre az egész cigánység kiszaladt, vették észre, hogy a saját szénhordó szürkéjük a lóképü fehér halál.

A cigány csak ekkor jött észre, hogy a komája tréfát űzött vele s meg nem állhatta, hogy fel ne kiáltson:

- Minden kölcsön van Bartaként!

AZ ASSZONYI KIVÁNCISISÁG.

-165-

Volt egyszer egy igen gazdag juhász s ennek egy leánya, meg egy juhászbojtára.

-166-

-167-

A legény is szép barnapiros fiú volt, de a leány sem volt semmivel sem hitványabb, sem alábbvaló; ezért úgy illettek egymáshoz mint egyik piros alma a másikhoz, mintha az isten is egymásnak teremtette volna őket. De szerették is egymást annyira, hogy majd meghaltak egymásért és mégis, mivel a legény ágrulszakadt szegény árva fiú volt, a számadó nem adta össze őket.

Itt lelke-teremtette mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, ott voltam a hol beszéltek, úgy láttam mint most, egyszer a mint a juhászbojtár az erdőben legeltetné a nyáját, irtóztató nagy tüzet lát és ebből nagy jajgatás, sirás-rívás hallatszott ki.

Megyen a juhászbojtár a tűz felé, hát látja, hogy egy kis aranykigyó jajgat oly keservesen a nagy tűzben. A juhászbojtár megszánta a kis aranykigyót, ízibe letört egy hosszú póznát, benyújtotta a nagy tűz közé s a kis aranykigyót kivette belőle.

-168-

- No szép juhászbojtár, szólt az aranykigyó, jótét helyére jót várj, vigy haza azért az én királyi atyám hajlékába, majd megjutalmazza az a te szivességedet, de te egyebet ne kérj tőle, mint azt, hogy minden állat nyelvét megérthesd.

A szép juhászbojtár úgy tett, miként a kis királyfi mondta.

A kis aranykigyót bebocsátotta a kebelébe s elindult aztán a kigyók királya palotája fölkeresésére.

Csak mén, csak mendegél, egyszer egy irgalmatlan sziklaüreghez ért, melyben lakott a kigyók királya.

Bemegyén a juhászbojtár a kigyókirály elé s köszön neki e szózat szerint:

- Isten jó nap kigyók királya!

- Fogadj isten juhászbojtár, hát mi járatban vagy s mi jót hoztál nekem, kigyók királyának?

- Biz én nem hoztam senki mást, csak azt, a ki fölségednek legkedvesebb s szive minden gyönyörüségét ebben leli.

-169-

- Ugyan mi, vagy ki lehet az?

- Az biz senki más, mint fölséged egyetlenegy legkedvesebb fiacskája.

S ezzel a juhászbojtár kivette a kebeléből a kis aranykigyót s átadta az apjának. Nagy lón a kigyókirály öröme, mikor elveszett fiacskáját ismét láthatta s a juhászbojtárnak helyét se találta, hogy hová ültesse.

- No szép juhászbojtár, szólt a kigyókirály, ezért a tettedért, a mit kívánsz, azt adok.

- Nem kívánok én egyebet, csak azt, hogy én mindenféle állatnak a nyelvét érthessem.

- Oh te bolond, minek lenne az neked, mit nyernél te azzal, mikor semmi hasznát sem vennéd!

- Akár venném akár nem, már az fölségednek mindegy: azért szóm és mondásom most is az, hogy nem kívánok én egyebet, csak azt, hogy én mindenféle állatnak a nyelvét érthessem.

- Oh te golyhó, kívánj inkább aranyat, ezüstöt, kívánd inkább koronámat, vagy ezt a tejfehér kigyófújta huszast, mely olyan tulajdonsággal bir, hogy akárhányszor költöd el, mindig visszamegyen a zsebedbe, ezt is odadom.

-170-

- Nem kívánom én sem aranyodat és ezüstödet, sem gyémántos koronádat, sem a kigyófújta tejfehér huszast, csak te nekem add meg azt a tulajdonságot, hogy én mindenféle teremtet állat nyelvét érthessem.

Mit volt mit tenni a kigyókirálynak, látta, hogy ezzel a vaskalapossal úgy sem boldogulhat,

megadta a juhászbojtárnak azt a tulajdonságot, hogy ő mindenféle teremtet állatnak nyelvét érthette; de a dolognak egy kis farka vége volt, egy kis bunkó volt a végén; mert a kigyókirály rádásul még ezt is hozzá tette:

- Jól van juhászbojtár, legyen a te szived szerint, legyen meg a kívánságod, de tudd meg azt is: hogyha te nem többet csak egy kukkot is elárulsz abból, a mit az állatoktól hallasz, legyen az bárki, ha mindjárt a feleséged is: tüstént szörnyet halsz.

No jól van, ez abba maradt. Itt egyszer, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a sült hazugságnál, ott voltam a hol beszéltek, úgy láttam mint most, egyszer, mondom, a mint a juhászbojtár a nyáját legeltette, egy kolompos ürű, a nyáj vezére oda dörgölőzött egy nagy fához s csak elkezdi:

-171-

- Hej, ha a mi gazdánk tudná, hogy ebben az odvas fában mennyi kincs van, hiszem azt az egyet, hogy mindjárt elnyerné a számadónk leányát.

És a juhászbojtár ezt mind jól hallotta, mert hisz nem messze állott a vezér-ürűtől. Ennek sem kell több, rögtön kivágta a vén odvas fa oldalát és a sok arany csakugy dülött ki belőle, hogy jobban se kellett. A sok aranyat aztán csuhujra és tarisznyára szedte és két füles juhász-paripa alig birta hazaczipelni.

Mikor a számadó előtt kizúditotta a szám nélküli sok pénzt, az nemcsak egy, de két kézzel is odaadta a szép leányt a szép juhászlegénynek. Így lett a juhászlegény- és leányból férj és feleség.

Itt lelkem teremtette mi történik a dologból mi nem, de pengyom tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez, egyszer a juhászlegény meg a felesége a szomszéd városba vásárra mentek, volt pénz annyi, hogy fele is elég lett volna. Az asszony a kanczafülesre ült, a férfi pedig a csődörre s aztán elindultak a vásárra.

-172-

A mint mentek mendegéltek, egyszer a juhászbojtár azt találja mondani a feleségének:

- No szivem szép szerelme édes feleségem, ugyan próbáljuk meg, hogy melyik számár futósabb, a tiéd vagy az enyém?

Az asszony ráállt s futtatni kezdtek, de a csődör messze elhagyta a kanczát s ekkor a gazda, hogy bevárja a feleségét, megállította a lovat.

A mint ott álldogál, egyszer csak megszólal a csődör:

- Nyihahaha! be elmaradtál édes feleségem!

- Könnyü neked henczegni, válaszolt neki vissza a kancza, mert te csak másodmagaddal, de én negyedmagammal futottam!

Hogy megértette a lovak beszédét a gazda, elnevette magát.

- Mit nevensz szivem szép szerelme? kérdé az asszony.

- Mit nevetek? nem asszony gondja az; mert nem jó mindent az orrukra kötni!

- Hát nem mondod meg?

- Nem bizony.

- Mért?

- Azért!

- De mégis, hogyha szépen kérlek?

- Már ha a tenyeredre teszed is lelkedet, mégse mondhatom én azt meg neked.

- De hát mért, add okát?

- Hát csak azért, mert nem lehet.

Az asszony oldalát elkezdte a kíváncsiság furni, hogy valjon mit nevetetett az ura s ezért annak a fejét az egész úton gyötörte, kéréssel s rimánkodással kinozta; de hogyim látta, hogy ez nem fizeti ki magát, durczáskodott s visszamenet az egész úton sem szólt az urához csak egy kukkot sem.

Mikor hazamentek, bár megfőzte az ételt, de azért nem ült az ura mellé az asztalhoz, mint annakelőtte tette, hanem a fazékban hagyott magának s vagy a tüzlóczán evett, vagy pedig egy falatot sem vett a szájába, s csak akkor látott hozzá, mikor az ura kihajtotta a nyáját; egész álló nap pedig mindig görbe szemmel nézett az urára s ha szólt is, csakugy félvállról vetette oda mint a kutyának a kenyeret s lefekvéskor a széles világért sem feküdt volna az ura oldala mellé, hanem a ládára vetett magának ágyat s ott virradt meg.

-174-

S ez így ment napról-napra, hétről-hétszámra. Az ura végre megunta ezt a fura mulatságot s azt találja mondani a feleségének:

- No asszony, ha már annyira fartatsz, teljék szived kívánsága; megmondom hogy mit nevettem: hát tudd meg azt, hogy én azért, mivel a kigyókirály kis fia életét, megmentettem egy nagy tüzből s a miért hazavittem az apjának, azt a jutalmat nyertem, hogy minden teremtet állat nyelvét érthessem, s akkor, mikor az imént, mikor a vásárra mentünk, semmi egyében nem

nevettem, mint a lovak beszédén.

- De hát mit beszéltek? veté ellen a juhász felesége.

- Azt szívelem szép szerelme én meg nem mondhatom, mert ha én abból nem többet csak egy kukkot is elárulnék: tüstént szörnyet halnék.

Furcsa portéka ez a fehér népféle, most meg azért nem hagyott az urának békét, hogy vallja ki, mit beszéltek akkor a lovak. Az ember, hogyim látta, hogy nincs menekülés és szabadulás, elment az asztalozhoz, hogy csináljon neki egy koporsót.

Az azt el is készítette s mikor hazavitte, a juhász behíta a feleségét s azt kérdi tőle:

-175-

- No asszony, kívánod-e még, hogy eláruljam az állatok beszédét, most midőn látod, hogy itt a koporsóm s meg kell halnom?

- Kívánom hát, mert kend csak gyötör engem, mert kend csak lóvá akar tenni, mert kend csak bolondot űz belőlem!

- No mindjárt megmondom, csak elébb megpróbálom, hogy valjon jó lesz-e a koporsó?

S ezzel a juhász belefeküdt a koporsóba s a mint ott próbálgatja, hogy valjon milyen fekvés lesz benne, minthogy a pitvar ajtó nyitva volt, a vén komondor nagy szomoruan bejött a házba, lefeküdt az ajtószegbe.

A juhász, hogy a tekintete kedves kutyájára esett s látta, hogy az milyen szomorú, azt mondja a feleségének:

- Asszony! vess annak a kutyának egy darab kenyeret.

Az asszony szót fogadott, kihúzta az asztalfiókot, kivette belőle a kenyeret, vágott egy darabot s azt odadobta a kutyának; de a vén komondor megszagolta a kenyeret s ott hagyta, nem ette meg.

A kakas, mely ép a pitvarajtóban állott, meglátja a ház földjén heverni a darab kenyeret, beugrik s híni kezdi a tyukokat:

-176-

- Kata kata-kató! jertek be édes feleségeim, itt egy darab kenyér!

- Oh te szemtelen, szólt hozzá a vén komondor, hogy tudsz te most enni, mikor a gazdánk a koporsóban fekszik?!

- Ugy kell neki! lám én nekem hány feleségem van, mégis mindegyiknek tudok parancsolni s azonkívül néha még a szomszédba is átszállok, még ott is legénykedem s neki csak egy van s még annak az egynek sem tud parancsolni?!... Már én azóta így megvertem, úgy megvertem volna!

Meghallja ezt a juhász, tüstént fölkelt a koporsóból, nem szól semmit, kimegyen a házból s egy jó vastag kötelet beáztatott.

Mikor a kötél jól megkeményedett, bemegy a házba s bekiáltja a feleségét s amugy magyarmiskásan jól helybenhagyta, ki aztán sose kérdezte, hogy mit beszélnek az állatok.

Ez az orvosság használt s kinek szüksége van rá, hát adja be a feleségének.

CZIGÁNY ÉS AZ ÖRDÖG.

-177-

Volt egyszer a világon egy cigány, ki azzal a gonosz szándékkal indult el otthonról, hogy mivel neki egy bogara sincsen, majd ennek és ennek az urnak a hizó sertései közül kiszakít magának egyet. Mondom, hogy a cigány ilyen gonosz szándékkal volt eltelve; útközben összeakadt az ördöggel, a ki szintén disznót akart lopni arról a bizonyos helyről. Mondom, hogy összeakadtak, csak elkezd az ördög:

-178-

-179-

- Hallod-e te cigány - szidom a zúzát! - hogyha nem mondd is, ugyis tudom, hová igyekszel, és mi szándékban vagy; de én is oda ügetek és én is abban a szándékban vagyok: azért egyet mondok, kettő lesz belőle, menjünk együtt s tán így jobban boldogulunk.

-180-

A cigány, hogy-hogy nem, ráállott az ördög beszédére; elmentek mindaketten hizó sertést lopni.

Volt annak a bizonyos urnak elég, mert csak az imént hajtottak a makkról vagy száz darabot haza.

Itt lelkelem teremtette mi történik a dologból mi nem, az ördögöt egy teremtett lélek se látta, hisz azért volt ördög a neve, ki aztán azt a mesterséget is megtette, hogy a cigányt se vette észre senki sem. Aztán mindaketten be az ólba s kihajigáltak belőle vagy ötven darabot. Azaz biz a cigány egyet se hajtott ki, csak az ördögnek hagyta ezt a mulatságot; de azért kinek volt nagyobb szája mint a cigánynak, hogy ő ennyit dobált ki, annyit dobált ki, pedig gonosz volt még a zúzája is, mert csak egyetlenegy hajtott ki az ólból, de még az is beteg volt.

Mikor aztán mindaketten, már mint az ördög és a cigány, jó darabra elhajtották a hizott sertéseket, megszólal a cigány.

- No koma, már most honnan tudjuk meg azt, hogy te melyiket dobtad ki?

-181-

- Bizony nem tudom én, válaszolt neki az ördög.

- De én tudom, hogy melyiket hajítottam én ki; mert én mindegyiknek a farkát megcsavartam, mikor a kezemben volt: azért a melyik sertésnek fel van kunkorodva a farka, azt én dobtam ki, az az enyém.

- Jól van, felelt az ördög, a melyiknek tehát fel van kunkorodva a farka, az a tiéd; én nem bánom koma, legyen úgy.

Mikor aztán a holdvilágnál kétfelé akarják szakasztani a nyáját, a cigány csak elkezdi:

- Ez is kunkorodott farkú, az is kunkorodott farkú. Ugyannyira, hogy az ördög azon vette észre magát, hogy biz ő neki nem maradt egyéb hátra, mint az a beteges disznó, a melyiknek le volt eresztve a farka; mert hisz tudjuk, hogy a hizott sertés mindegyikének fel van kunkorodva a farka.

Mit volt mit tenni az ördögnek, hisz maga mondta: „legyen úgy cigány“: vagy akart vagy nem, bele kellett egyeznie az elosztásba; csak hogy aztán elhatározta magában, hogy soha többé, míg a világ lesz, cigánynyal nem megy többet disznót lopni; mert az még az ördögöt is megcsalja.

-182-

TARTALOM.

-183-

A sündisznó	5
Ráró Rózsa	49
A szegény ember tizenkét fia	73
A kárvallott juhász	93
A csoda-falevelek	107
A mostoha és az édes gyermek	117
A száz pár körtve és alma	127
A hasznavehetlen bognár	143
Minden kölcsön van bartaként	159
Az asszonyi kíváncsiság	165
A cigány és az ördög	177

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [24](#), "közepénmárványpalotám" changed to "közepén márványpalotám"
- Page [28](#), "vén csont"" changed to "vén csont,"
- Page [36](#), "aranyos é ezüstös" changed to "aranyos és ezüstös"
- Page [59](#), "egy szem **rizská s át**" changed to "egy szem **rizkását**"
- Page [59](#), "„Hogyha én még" changed to "Hogyha én még"
- Page [65](#), "Nem **parancsola k** én" changed to "Nem **parancsolok** én"
- Page [95](#), "juhok **megugrsnak**" changed to "juhok **megugranak**"
- Page [100](#), "édes anyja **szeme t**" changed to "édes anyja **szemét**"
- Page [113](#), "nagy **vigaság**" changed to "nagy **vigasság**"
- Page [122](#), "szinte a **hatán**" changed to "szinte a **hátán**"
- Page [133](#), "annyi **iskol át**" changed to "annyi **iskolát**"
- Page [146](#), "**mégis** éhezett, el is fáradt" changed to "**megis** éhezett, el is fáradt"
- Page [148](#), "szekérnek való **át**" changed to "szekérnek való **fát**"
- Page [179](#), "ki **az zal**" changed to "ki **azzal**"
- Page [183](#), "A csoda-**falevelet** 107" changed to "A csoda-**falevelek** 107"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DUNAMELLÉKI EREDETI NÉPMESÉK (2. KÖTET) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™

concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of

the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support

and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.